

İSTANBUL
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ

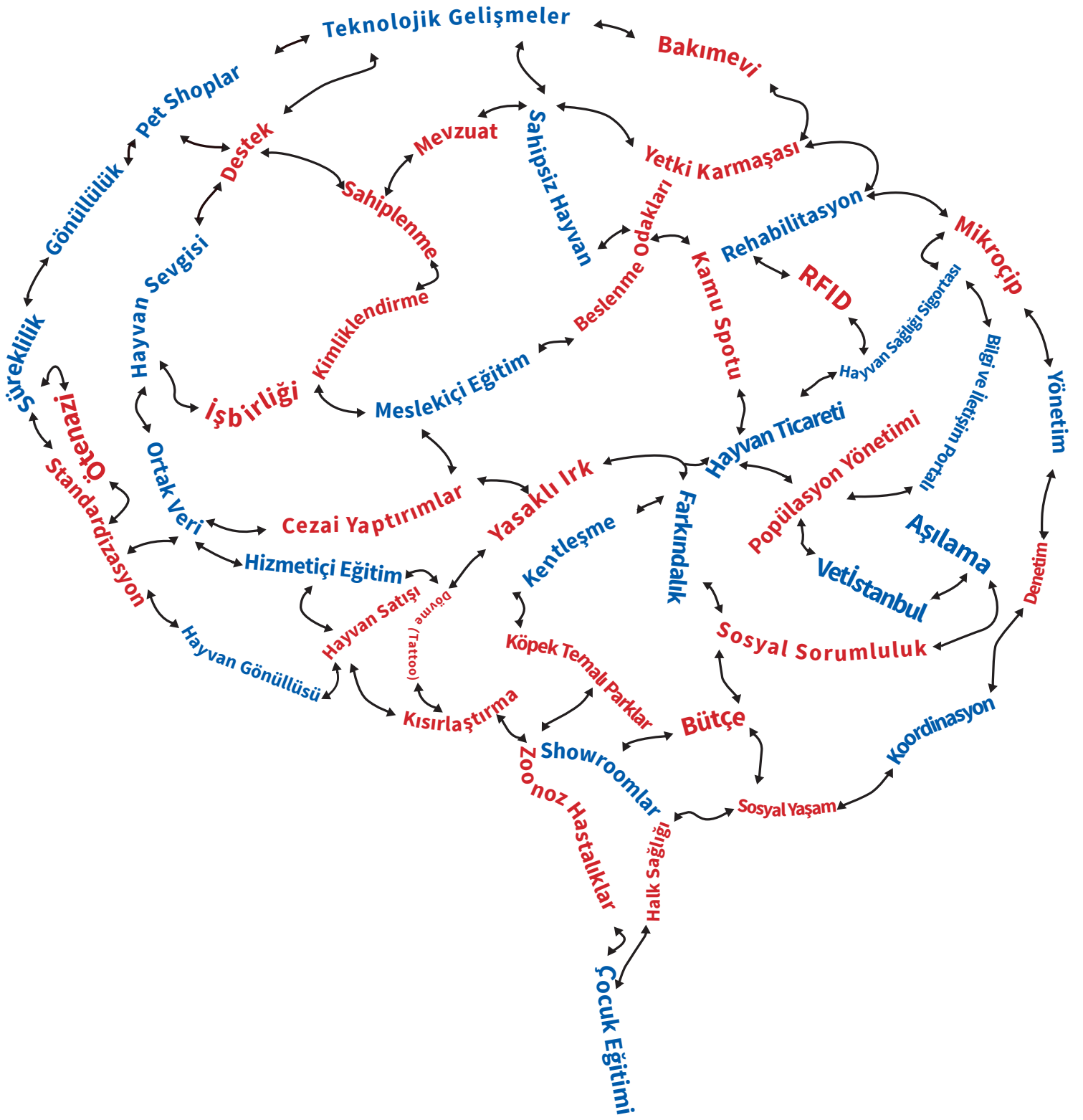
1. SAHİPSİZ HAYVAN REHABİLİTASYON ÇALIŞTAYI

30 MART WOW İSTANBUL HOTEL

İ S T A N B U L
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ

İ S T A N B U L
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ

Yönetici Özeti	7
Çevresel Analiz, Değişimler ve Trendler	11
Mevcut Durum Analizi	27
Sorun Analizi	45
Çözüm Analizi	59
Genel Değerlendirme	71
Sonuç	87

Yönetici Özeti

Prof. Dr. İbrahim KIRCOVA
Moderatör

Moderasyon Ekibi

Muhammed Attila SEVİM
Gökçe Zeynep YILDIZ
Esra ÇUHADAR
Funda KOCA
Seda CANER
Çiğdem AKDOĞAN

İBB Gıda, Tarım ve Hayvancılık Daire Başkanlığı, Veteriner Hizmetleri Müdürlüğü tarafından, **30 Mart 2016** tarihinde **WOW İstanbul Hotel**'de, **1. Sahipsiz Hayvan Rehabilitasyonu Çalıştayı** gerçekleştirilmiştir. İBB, Marmara Bölgesi il ve ilçe belediyeleri, Bakanlıklar, STK'lar ve üniversiteler bünyesinde konu ile ilgili personel, veteriner hekim, akademisyen ve yöneticilerden oluşan 120 kişilik bir grubun katılımı ile düzenlenen çalıştay; Sahipsiz Hayvan Rehabilitasyonu konusunda oluşturulacak vizyon ve eylem planının, bu konu ile ilgili tüm paydaşların ortak görüşleri doğrultusunda şekillendirilmesi amacını taşımaktadır.

Çalıştay kapsamında, özellikle büyük şehirlerin önemli problemleri arasında yer alan Sahipsiz Hayvan Rehabilitasyonu konusu bütünsel bir bakış açısıyla incelenmiştir. İlk oturumda, tüm katılımcıların düşünce ve fikirlerine yer verilen Beyin Fırtınası tekniği uygulanmıştır. Katılımcıların tümünün sürece katkıda bulunması amacıyla sözlü ifadelerin zaman aldığı süreç, moderasyon ekibi yardımıyla yazılı materyallerle desteklenerek hızlandırılmıştır. Bu oturumda konu ile ilgili; çevresel analiz, değişim ve trendler incelenmiş, dünyada yapılan çalışmalar üzerinde durulmuştur.

İkinci oturumda PEST Analizi tekniği uygulanmış, Sahipsiz Hayvan Rehabilitasyonu ile ilgili politik, ekonomik, sosyal ve teknolojik durum oluşturulan gruplar tarafından ortaya çıkarılmıştır. Bu oturum, sahipsiz hayvan Rehabilitasyonu kapsamında yapılan çalışmalar, gelişmeler, mevzuat ve düzenlemelerle ilgili mevcut bakış açısını ortaya koymakta; sorun ve çözüm analizlerine temel oluşturması bakımından önem arz etmektedir.

Üçüncü oturumda, ana problemlere neden olan alt kriterlerin ortaya konduğu ve sorun analizinin bütünsel bakış açısıyla ele alındığı Balık Kılçığı tekniği uygulanmıştır. Bu oturumda, Sahipsiz Hayvan Rehabilitasyonu konusuna ait ana sorunlar ve bu sorunların alt nedenlerinin ortaya çıkması sağlanmıştır. Oturum sonucu elde edilen çıktılar, çözüm analizinin ortaya konmasında büyük bir öneme sahiptir. Balık kılçığı tekniğinin çıktıları, Sahipsiz Hayvan Rehabilitasyonu ana problemlerini çözmek adına öncelikle hangi konulara değinilmesi gerektiğini göstermektedir.

Son oturum, önceki oturumlarda incelen konular ve ortaya çıkan sorunlara uzun vadede bir çözüm yolu üretmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Oturum kapsamında; mevcut ve olası sorunların çözüm yolları ve bu çözümleri gerçekleştirirken ulaşılmaması gereken alt hedefleri ortaya çıkaran Gelecek Çemberleri tekniği uygulanmıştır. Oturum çıktıları, Sahipsiz Hayvan Rehabilitasyonu ile ilgili oluşturulacak eylem planına yol gösterecek niteliktedir.

Çalıştay sırasında gerçekleştirilen oturumlarda tüm katılımcıların sürece dahil edilmesine özen gösterilmiştir. Bu amaçla gerek moderatör gerekse moderasyon ekibi tarafından çeşitli yöntemler kullanılmıştır. Oluşturulan çalışma gruplarında, aynı paydaş grubunun bir arada olmamasına dikkat edilmiş, gruplara farklı birim ve kurumlardan katılımcı dağıtılarak konunun farklı bakış açılarıyla ele alınması sağlanmıştır. Bu yöntem, konunun tüm boyutları ile incelenmesinde oldukça etkili olmuştur. Tanışma toplantısından çalıştayın sonuna kadar, katılımcıların unvan veya pozisyonlarının dile getirilmemesi, motivasyonu artırmaktadır. Kişiler, sahip oldukları unvan ve pozisyonlardan sıyrılıp 'fikir sahibi' olarak çalışmalara katılmış, herkesin fikri eşit olarak değerlendirmeye alınmıştır. Bu da yüksek unvan ya da pozisyona sahip olmayan katılımcıların, sürece pasif kalma eğilimini ortadan kaldırmıştır.

GLOBAL
ANALYSIS
SHARES
SOLUTION
BUSINESS
SOCIAL
IDEA
TEAMWORK
MARKET
DATA
GROWTH
TEAM
SALES

SALES
GLOBAL
DEVELOPMENT
PRODUCTIVITY
INTEGRATED
FUTURE
INTERNATIONAL
CONCEPTS
PROFIT
CONNECT
IDEA
EXPERTISE
INTERNATIONAL
CONCEPTS
DATA
FUTURE
DATA
INVESTMENT
DATA
SALES
PLANS
ADVICE
COMMUNICATION
MARKETING
DECISION
ADVICE
NEGOTIATION
COMMUNICATION
MARKETING
DECISION
PEOPLE
VISION
SUCCESS
PLANS
CONNECT
IDEA
SALES
STOCK MARKET
COOPERATION
IDEA
SALES
PROFIT
IDEA
SALES
GROWTH
TEAM
SALES

INTERNATIONAL WORLD
ADVICE
SHARES
DATA
SUCCESS
CONCEPTS
TEAM
RESEARCH
PRODUCTIVITY
STOCKMARKET
CONNECT
VISION
DATA
PEOPLE
COOPERATION
SHARES
IDEA
FUTURE
COOPERATION
DATA
SHARES
CONCEPTS
IDEA
PLAN
GLOBAL
TRENDS
VISION
SALES
DATA
TEAM
PLAN
COMMUNICATION
DATA
MARKETING
PARTNERSHIP
DEVELOPMENT
PLANNING
RESEARCH
TEAMWORK
NETWORK
DATA
EXPERTISE
GROWTH
PRODUCTIVITY
CONNECTION
IDEA
SHARES
VISION
MARKET
SALES
DATA
IDEA
PLANS
CONTRACT
FINANCE
VISION
CONNECT
PEOPLE
SHARES
DEVELOPMENT
PEOPLE
FUTURE
BUSINESS
TEAM
INTERNATIONAL
STOCKMARKET
TEAMWORK
GLOBAL
DATA
CONNECT
PEOPLE
SHARES
GROWTH
SALES
FINANCE
TEAM
SHARES
BUSINESS
CONNECT
NETWORK
IDEA
PLANS
CONCEPTS
TEAM

Birinci Oturum

Çevresel Analiz, Değişimler ve Trendler

'1.Sahipsiz Hayvan Rehabilitasyonu' çalışmayı kapsamında gerçekleştirilen birinci oturumun çalışma konusu 'Çevresel Analiz, Değişimler ve Trendler' olarak belirlenmiştir. Bu oturumda; tüm katılımcıların aktif olarak rol aldığı, herkesin fikrini söylemesi adına fırsatın yaratıldığı, yaratıcı fikirlerin ortaya çıkmasında oldukça etkin bir teknik olan **Beyin Fırtınası** tekniği uygulanmıştır. Oturuma; İBB, Marmara Bölgesi İl ve İlçe Belediyeleri, üniversite, bakanlık ve STK'lar bünyesinde yer alan ilgili birimlerden toplamda 120 kişi katılmıştır. Katılımcılardan, '**Dünyada ve Türkiye'de Sahipsiz Hayvan Rehabilitasyonu ile İlgili Neler Yapılmaktadır? Gelişmeler ve Değişimler Nelerdir?**' çalışma sorusu kapsamındaki görüşlerini sözlü ve yazılı olarak ifade etmeleri istenmiştir. Özellikle söz almada çekimser kalma eğiliminde olan katılımcıların sürece dahil edilmesiyle birlikte, tüm katılımcıların fikri alınmıştır.

Oturum sonunda ortaya çıkan tespit, görüş ve öneriler aşağıdaki gibidir.

1. İlçeler, sahipsiz hayvan rehabilitasyonu yaparken ve kendi bölgelerinde hayvanları kontrol altına almaya çalışırken; hayvan gönüllüleri tarafından kontrol dışı hayvan koruma hareketleri ortaya çıkmasıyla yapılan işler sekteye uğramaktadır
2. Kısırlaştırma sonrası sahipsiz hayvanları sokağa değil İBB'nin büyük doğal yaşam alanlarına bırakılmalıdır
3. Hayvan sahipleri sıkı bir şekilde takip edilmelidir
4. Hayvan çiftlikleri, üretim, satış ve sahiplendirmeler takip edilmelidir
5. Tayvan'da köpekleri yakalayıp toplayarak bir kafese koymak ve içi su dolu bir tankta boğulmalarını beklemek gelenekselleşmiştir
6. Sahipli hayvanların kayıt altına alınıp, tavizsiz yönetilmesi ile sahipsiz hayvan varlığının kaynağının önlenmesi gerekmektedir
7. Kaçak hayvanların önlenmesi gerekmektedir
8. Denetleme işleminin yapılması sağlanmalıdır
9. İlçe belediyeleri tarafından ormanlara atılan hayvanların refahının nasıl sağlandığının belirlenmesi gerekmektedir
10. 5199 Sayılı Kanun ve Uygulamaları yönetmeliği eksiklikleri en kısa zamanda tamamlanmalıdır
11. Sahipsiz Hayvan yönetimi, Tarım Bakanlığı ve belediyelere devredilmelidir
12. Yasaklı ırklar tanımı kaldırılmalıdır
13. Sahipli hayvanların hepsi kayıt altına alınmalı, sokağa terk edildiğinde çipi okutularak terk edenler tespit edilip cezalandırılmalı ve yeniden hayvan sahiplenmeleri yasaklanmalıdır
14. 5199 sayılı yasa gereği sahipsiz hayvan yönetimi süreci 'topla, kısırlaştır, aşıla, işaret bırak' şeklinde olmalı fakat Türkiye genelinde bir işaretleme bulunmamaktadır. Küpeli ve Dövmeli hayvan, kısır ve kuduz aşılı olması gerekirken bazı belediyeler küpeli hayvana sadece aşı yapmaktadır. Küpeler düşebilir, bu nedenle dövme (tattoo) uygulanması daha doğru olacaktır

15. Hayvan severlerin sınırlarının bildirilmesi gerekmektedir. Veteriner teknisyen ve hekim olmayan şahısların tedavi yapması durumunda kanunda yazan ceza-i yaptırımlar uygulanmalı, açıköğretim veteriner teknikerliği programı kapatılmalıdır
16. Geçici sahipsiz hayvan bakımevi kurulmalıdır
17. Belediyeler tarafından kısırlaştırma, aşılama ve sahiplendirme çalışmaları yapılmalıdır
18. 'Hayvan Gönüllüsü' adı altına sığınan kişiler, veteriner hekimlerin mesleğini yaparken zorlanmasına neden olmaktadır.
19. Yetersiz hekim sayısı ve belediyelerde veteriner işleri müdürlüğü yerine birimlerin alınması ve atıl durumda olması belediyelerin desteklenmesi gerekmektedir
20. Hayvan sahiplendirmeler için ciddi şartlar getirilmeli ve sahiplendirme süreçleri kayıt altına alınmalıdır
21. Sahipsiz hayvanlar kısırlaştırılıp, aşılanıp, işaretlenip alındığı yere bırakılmalıdır
22. Hayvanların öne çıkarıldığı bir dönemi yaşıyoruz, sokakta yaşayamayacak olan saldırgan karakterli hayvanlara çözüm bulunmalıdır
23. Sahiplenilen hayvanlara bir sınırlama getirilmeli ya da mevzuat açık hale getirilmelidir
24. Bu alandaki rehabilitasyon hizmetleri ülke bazında gerçekleştirilmelidir
25. Pet shoplarda satılan hayvanların çiplenmesi ve bırakılmaları halinde ceza uygulanması gerekmektedir
26. Sahipsiz kedi ve köpekler tüm il ve ilçelerde, mahallelerde eşit miktarda dağıtılmalı, bir bölgeye köpek yığılmamalıdır
27. Orman ve Su İşleri, Tarım ve Hayvancılık Bakanlıkları sahipsiz hayvanlar konusunda yetkili ve etkili personel bulundurmalıdır
28. Sahipsiz Hayvanları Bilgi İşlem Sistemi tek elden oluşturulmalı ve tatbiki yapılmalıdır
29. Yetersiz mesleki tecrübe edinmemiş veteriner hekimlere, hekimliği yapmadan önce mesleki uygulama eğitimi yapılması gerekmektedir
30. Türkiye'de sahiplenme çok düşük, hatta evin dışında yaşam alanlarında bile istenilmemekte, bir hevesle sahiplenilen hayvanlar kısırlaştırma yapılmayıp, daha sonra gerek yavruları gerek sahiplenilen hayvanlar atılmaktadır
31. Sahipsiz hayvan popülasyonu kısırlaştırma ve mikroçip ile kayıt altına alınarak kontrol altına alınmalıdır
32. Ormanlık alanda besleme yapılarak sahipsiz hayvanlar yabanileşmekte ve hastalık artmaktadır
33. Yerel yönetimlerde veteriner hekimlik mesleğinin etkili ve yetkili kılınarak kendi çalışma alanında bağımsız olmaları sağlanmalıdır

34. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, ülke genelinde topyekün çalışabilme ortamını sağlamalı, organizasyon şemaları revize edilmeli, bu alanda bilgili olan veteriner hekimler yetkili ve etkili konumlarda görevlendirilmelidir
35. Mikroçip uygulaması tüm hayvanlarda zorunlu hale getirilmeli ve kayıtların özenle tutulması sağlanmalıdır
36. Her şeyden önce sahipsiz hayvan rehabilitasyonu için yapılan uygulamalarda, onların gözünden bakılmalıdır
37. Rehabilitasyon birimlerinin artırılması
38. Eğitimin okuldan topluma yayılması
39. Beslenme odakları ile ilgili sınırlama olmalıdır
40. Hayvanlarda sahiplendirme yapılmakta, yapılmazsa belli süre sonra hayvanlar uyutulmaktadır
41. Sahipsiz hayvanların toplanması kolay olmamaktadır
42. İlçe belediyelerinde yeterince barınak bulunmamaktadır
43. Hayvanlar kısırlaştırıldıktan sonra ormanlara atılmaktadır
44. Hayvanların sokağa bırakılması önlenmeli, tüm hayvanlar çiplenmelidir
45. İnternet ortamında satış önlenmelidir
46. Hayvan gönüllüleri halkla ilişkiler boyutuyla eğitilmelidir
47. Çiplendirme uygulaması yaygınlaştırılmalıdır
48. Hizmetin yapılışında uygulanan iş güvenliği ve iş sağlığı yoklamalarında eksikler vardır
49. 5199 Sayılı Kanun'da sözü geçen geçici bakım merkezlerinin ilçelerde kurulması gerekmektedir
50. Konunun, kamudan çok sivil toplum örgütlenmesine ağırlık verilerek "Satın Alma! Sahiplen" gibi kampanyalarla sahipsizlik ve sorumsuzlukla beslenmenin önüne geçilmelidir
51. Bir sonraki çalıştay için serbest çalışan veteriner hekimlerin çağrılarak görüşleri alınmalıdır
52. Sahipsiz hayvan yoktur, her kurum görev sınırları içinde hepsinin doğal görevsel sahibidir
53. Hayvan sahiplenme konusunda ciddi değişiklikler yapılmalıdır
54. Hayvan sahipleri eğitime tabii tutulmalıdır
55. Sahipli hayvanların tümü mikroçip ile kayıt altına alınmalıdır
56. Hayvan gönüllülerinin faaliyetleri izlenmeli, cezai müeyyide getirilmelidir
57. Her belediyede Veteriner İşleri Müdürlüğü birimi oluşturulmalıdır
58. Yasada 'yasaklı hayvan' olarak tanımlanan pitbull ve melezler ile ilgili yerel yönetimler yalnız bırakılmamalıdır

59. Doğal yaşam alanı oluşturulmalıdır
60. Sahipsiz hayvanların rehabilitasyonu için halk daha çok bilgilendirilmelidir
61. Veteriner hekimlere yapılan baskı ve şiddete karşı kanuni düzenleme yapılmalıdır
62. Sahipsiz hayvan kaynağı olan faktörlerden biri olan sahipli hayvanlar ile ilgili hayvan polisi teşkilatı oluşturulmalıdır
63. İspanya’da sahiplendirme farklı bölgelere yönelik olarak da yapılabilir, böylelikle hayvan sayısı az olan yerlerde sahiplendirme faaliyeti hayvan sayısı çok olan yerlerden alınarak yapılmaktadır
64. Hayvan sayısı sınırlandırılmalıdır
65. Barınak sayısı artırılmalıdır
66. Kanun ve yönetmelikler AB sürecinde hazırlanmıştır
67. Yerel yönetimler hizmetlerinde çeşitlilik oluşmuştur (barınak, klinik, sağlık kurma)
68. Tarih ve medeniyet bakımından farklılıklar oluşmaktadır
69. Sahiplenen ailelere bakım, beslenme, sağlık desteği sağlanmalıdır
70. Büyük yaşam parklarının oluşturulması gerekmektedir
71. İnsanlarda çocukluktan itibaren hayvan sevgisi ile ilgili farkındalık oluşturulmalıdır
72. Hayvan gönüllüsü ve Veteriner İşleri Müdürlüğü irtibatları en az seviyeye indirilmelidir.
73. Trafik kazasına maruz kalan hayvanlara her belediye müdahale etmelidir
74. Kısırlaştırma
75. Sahiplendirme
76. Pet shopların denetimi
77. Belediyeler arasında farklı uygulamalar
78. Halk, hayvan bakımı konusunda bilinçlendirilmelidir
79. Eğitim eksikliği
80. Koordinasyon eksikliği
81. Bütün dinamikler devreye sokulmalı
82. Yasal sorunlar
83. Yetki koruması sağlanmalıdır
84. Merkezi ilçelerdeki barınaklar genişlemeye uygun değil. İBB’nin himayesinde daha ferah barınaklar oluşturulmalıdır
85. Yüzbinlerce yabancı turistin gezdiği mekanlarda sahipsiz hayvanlar gruplar halinde dolaşabilmekte, mahalle aralarında insanlar, çocuklar saldırıya uğramaktadır. Bunun sebebi ilçe dışı mekanlardan sahipsiz hayvanı geçişi olmasıdır

86. İlçe belediyelerinde Veteriner İşleri Müdürlüğü olmalı ve idareciler eğitilmelidir
87. 5199 Sayılı Hayvanları Koruma Kanunu eksiklikleri nedeniyle zorluklarla karşılaşmaktadır
88. Modern ülkelerde artık bizim gibi sahipsiz hayvan problemleri yaşanmamaktadır
89. Ülkede herkes işini yarım yapmaktadır. Bu sorunla baş edilmelidir
90. 5199 Sayılı Kanun revize edilmelidir
91. Sahiplendirme konusunda Almanya ve İngiltere örneğindeki gibi showroomlar şehir merkezine yapılmalıdır
92. Almanya ve İngiltere’de kısırlaştırma ve yeniden sahiplendirme faaliyetleri gerçekleştirilmektedir
93. Yasaklı ırklarla ilgili tekrar sahiplendirme konusunda yasal düzenleme yoktur
94. Hava limanları çevresinde kesinlikle hayvan barınağı olmaması ve hayvan barındırılmaması gerekmektedir
95. Sahipsiz hayvanların doğal olarak bulunmadığı yerleşim merkezlerinden çeşitli gerekçelerle alınan, özellikle yabancı hayvanların yaşama alanı kısıtlanmaktadır
96. Paydaşların kısırlaştırma kapasitesi, popülasyon artış kapasitesinin çok altındadır. Geri bırakmak çözüm olmamaktadır
97. 5199 Sayılı Kanun’un revizyonu ile veteriner hekimlere tam yetki verilmeli, ‘hayvan gönüllüsü terörizmi’ önlenmelidir
98. Bakımevleri denetlenmelidir
99. Bakanlıklar düzenlenmelidir
100. Vatandaş bakımevine köpek bırakılması hakkında yasada değişikliğe gidilmelidir
101. Hayvan gönüllüsü ‘işbirliği’ adı altında hekimin ve personelin işine müdahale etmesinin önüne geçilmelidir
102. Kısırlaştırma ve aşılama çalışmaları sadece belediye tarafından mevcut alanda değil, köylerde de Gıda Tarım ve Hayvancılık bakanlığı ve İl Özel İdaresi tarafından yapılmalıdır
103. 5199 Sayılı Kanun revize edilmelidir
104. Hayvan taşımacılığında araçların yol kenarındaki kontrol noktalarına girmesi gerekmektedir
105. Yaralı hayvan taşırken hız sınırı aşılması durumunda trafik cezası işçiden kesilmektedir
106. Ambulans eksikliği
107. Emniyet şeridi kullanılmalıdır

108. Sahipsiz hayvanların kayıt altına alınması ve kısırlaştırılmasının tek elden yapılması gerekmektedir. Bu görevi İBB üstlenmelidir
109. Yapılan aşı ve uygulamalar belli bir süre etki etmekte ve koruma sağlamakta diğer süreçte kontrolü yavaşlatmaktadır
110. Zoonoz hastalıklar açısından kapsamlı bir araştırma yapılmalıdır
111. Hayvan gönüllüleri ile ilgili problemler önlenmelidir
112. Hizmet içi eğitimlerle meslek yürütücüler, tecrübe ve deneyim açısından desteklenmelidir
113. Hayvanlar üzerinden rant elde etmeye çalışanların ve hayvan yararına hareket eden gruplar ayrılarak faaliyetleri engellenmelidir
114. Hayvan sağlığı zabıtası kurulmalı ve denetim yapılmalıdır
115. Sahipsiz hayvanların refah standartları belirlenmeli, tesisler bu standartlara göre kurulmalıdır
116. İstanbul'a diğer illerden giren köpek ve kediler, kontrol altına alınmalı ve yerel yönetimler bütçelerini bu yönde tekrar gözden geçirmelidir
117. Türkiye'de yapılan işlerde süreklilik yok. Birimler bugün veteriner işleri müdürlüğüne yarın zabıtaya fen işlerine bağlanabilmektedir. Bir dönemde başlatılan projeler, dönem değiştiğinde devam ettirilememektedir
118. Bir an önce envanter bitirilmeli, gerekirse hizmet alımı yapılmalıdır
119. Sahipsiz hayvanlar, ormanlarda doğal olarak yaşayan yaban hayatını özellikle karacaları ciddi olarak tehdit etmektedir
120. Kedi evleri, besleme odakları şeklinde yapılmamalıdır
121. Orman ve Su İşleri Bakanlığı etkin şekilde koordinasyon sağlamalıdır
122. İl ve ilçe belediyeler bakımevleri ortadan kaldırılmalı, tek yönetim olmalıdır
123. Cuma hutbelerinde hayvanların kısırlaştırılması için vatandaşlar teşvik edilmelidir
124. Dijital teknolojiden yararlanarak hayvanlar anlık izlenebilmelidir (envanter yapabilmek için)
125. Sahipsiz hayvanlar konusunda sponsor adı altında para toplayan gruplar mevcut, bunun engellenmesi gerekmektedir
126. Yasaklı hayvanlara yönelik il genelinde yapılanma olmalıdır
127. Kötü muameleyi önlemede ayrı ekipler oluşturulmalıdır
128. Pet shoplar denetlenmeli ve hayvan ticaretinin önüne geçilmelidir
129. Sokağa bırakılan daha önce sahiplendirilmiş hayvanları bırakanlara yaptırım uygulanmalıdır
130. 5199 Sayılı Kanun AB uyum sürecinden çıktı ancak farklı yasa ve uygulamalar var, hayvan bakımevi, hayvan cezaevi gibi uygulamalar incelenmelidir

130. Hayvan sahiplenme kontrol altında değildir. Sahipsiz kalacak hayvanlar için sahiplendirme kontrol altına alınmalıdır
131. Sahipsiz hayvanların tedavi, bakım, aşılama vb. işlemleri tamamlandıktan sonra bireysel sahiplendirme yapılması, bu yapılamıyorsa hayvan refahı gözetilerek yapılandırılmış barınaklarda bakıma devam edilmesi gerekmektedir
132. Sahipli hayvanların kayıt altında olması ve kayıtların takip edilmesi için bir kanuni yapılanma olmalıdır
133. Özellikle eğitimciler ve din adamları bu konuda rol almalıdır
134. 5199 Sayılı Kanun kapsamında kısırlaştırma sebebiyle av kısıtlandı. Hayvanları geri bırakırken turistik alanlar ve diğer yaşam alanlarda bu sorunu yaşanmaktadır
135. Sokaklarda sahipsiz hayvanlar olmamalıdır
136. Sahipli hayvanların kayıt altına alınıp kaçak hayvanların önüne geçilmesi gerekmektedir
137. Almanya ve İngiltere’de sahipsiz hayvan tabiri bulunmamaktadır. Hayvanlar, kısırlaştırılıp tekrar sahiplerine verilmektedir
138. Showroomların yaygınlaştırılması gerekmektedir
139. Bütün dinamiklerin koordine olması gerekir. Akademisyenler, serbest veterinerler, odalar birlikte çalışmalıdır. Kanunlarla veterinerlerin görevleri belirlenmelidir
140. En büyük sorun bürokratik sorunlardır, konu ile ilgili kanunlar çıkarılmalıdır
141. 5199 Sayılı Kanun’da belirtildiği gibi büyükşehirler tarafından toplanma merkezi oluşturulmalıdır
142. Hayvanların 5199 sayılı yasa gereği kısırlaştırılması gerekmektedir. Sahiplendirilmenin artırılması gerekmektedir
143. Belediyelerde veteriner eksikliği mevcuttur
144. Hayvan sahiplerine eğitim verilmelidir
145. Hayvanları anlık olarak izleyebilmek için teknolojiden faydalanılmalıdır
146. Sahipsiz hayvanları belediyeler sahiplenmelidir
147. Belediyelerde sahipsiz hayvan konusunda süreklilik sağlanmalıdır
148. Hayvanlara daha çok tetkik yapılmalıdır
149. Yasalar oluşturulurken veteriner hekimlerin öngörüsü alınmalıdır
150. Veterinerler hayvan gönüllüleri tarafından engellenmektedir, bu sorunun önüne geçilmelidir
151. 5199 Sayılı Hayvanları Koruma Kanunu; Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından takip edilmelidir

152. Hayvan gönüllülerinin eğitim alması gerekmektedir
153. 5199 Sayılı Kanunun acilen revize edilmesi gerekmektedir. Yerel yönetimlere yetkilendirme verilmelidir
154. Veterinerlerin özlük hakları gözetilmelidir
155. İBB sınırları içerisinde gece trafik kazalarında birçok hayvan ölmektedir. Belediyeler gece ekipleri kurmalıdır
156. Hayvan gönüllüleri ile ilgili standartlar oluşturulmalıdır
157. Hayvan sahiplerini denetleyecek hayvan polis teşkilatı kurulmalıdır
158. Hayvan gönüllülerinin rant elde etmesi engellenmelidir
159. Kuduz aşısı ve mama sektöründeki rant kaygısı, uygulamaları engellemektedir
160. Kanun, uygulama ve denetim farklı otoriterler tarafından yönetilmekte, bu durum koordinasyon problemi yaratmaktadır
161. ABD'de hayvan gönüllüsü, kısırlaştırma için ileri teknikleri kullanmaktadır. Ayrıca sadece tek bir türün (erkek ya da dişi) kısırlaştırılmasına odaklanmaktadır
162. Mobil gezici ekiplerle ileri teknoloji kullanarak hayvanlar sokaklarda kısırlaştırılmalıdır
163. Sahipsiz hayvanların en büyük kaynağı hastalıklı ve kaçak hayvanların ülkeye girmesidir
164. Belediyeler, villa sahiplerine hayvan sahiplendirmek zorunlu hale getirmelidir
165. Belirli aralıklarla veterinerlere eğitim verilmelidir
166. Veterinerlere gerekli ekipman sağlanmalıdır
167. Sahiplendirme, belediyeler tarafından desteklenmelidir
168. Pet shoplar ve hayvan ticareti denetlenmelidir
169. Sahipsiz hayvanların sosyal yaşamın bir parçası olduğu için bu sorunu çözmek için organize olunmalıdır

Birinci Oturumun Değerlendirilmesi

‘Dünyada ve Türkiye’de Sahipsiz Hayvan Rehabilitasyonu ile İlgili Neler Yapılmaktadır? Gelişmeler ve Değişimler Nelerdir?’ çalışma sorusu ile uygulanan Beyin Fırtınası tekniği sonucunda, katılımcıların yazılı ve sözlü olarak ifade ettikleri tespit, öneri ve görüşler yukarıda belirtilmiştir. Katılımcılar tarafından ortaya çıkan konular aşağıdaki gibi 3 ana başlık etrafında toplanmaktadır.

Sahipsiz Hayvanlara Yönelik Yapılan Çalışmalar; 5199 Sayılı Hayvanları Koruma Kanununda Sahipsiz Hayvan tanımı; “Barınacak yeri olmayan veya sahibinin ya da koruyucusunun ev ve arazisinin sınırları dışında bulunan ve herhangi bir sahip veya koruyucunun kontrolü ya da doğrudan denetimi altında bulunmayan evcil hayvanlar” olarak belirtilmektedir. Bu bağlamda yapılacak olan düzenlemeler, halk ve hayvan sağlığını ve refahını korumaya yönelik olmaktadır. Sahipsiz hayvanlara yönelik ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından yapılan çalışmalarla ilgili oturum çıktılarına göre en çok belirtilen konular olarak; kısırlaştırma çalışmaları, zoonoz hastalıklarla mücadele, bakımevi şartlarının iyileştirilmesi ve geliştirilmesi, Sahiplendirme çalışmaları ele alınmıştır.

Sahipsiz Hayvanlara Yönelik Yapılması Gereken Çalışmalar; Sahipsiz hayvanlara yönelik yapılan çalışmalardan ziyade yapılması gereken çalışmalar oturum süresince daha fazla konuşulmuş ve katılımcılar tarafından ifade edilen çıktılarda sahipsiz hayvanlara yönelik yapılması gereken çalışmalar, görüş ve öneriler belirtilmiştir. Sahipsiz hayvanlara yönelik ilk olarak ele alınan konu 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu’nun ihtiyaçları karşılamaması olmuştur. Bu oturum boyunca mevzuat ve kanunda yasal düzenlemeler yapılması gerekliliği vurgulanmıştır. Konu ile ilgili olarak eğitim ve birimler arasında koordinasyon eksikliğinin giderilmesi, hayvanların kısırlaştırıldıktan sonra ormanlık alanlara terkedilmesinin önüne geçilmesi, kaçak hayvan sayısının azaltılması, pet shopların ve hayvan ticaretinin denetlenmesi, bilinçli sahiplendirmenin yapılması, belediyelerde veteriner işleri müdürlüğü oluşturulması, hayvan popülasyonunun kontrol altına alınması, internetten hayvan satışının önlenmesi ifadeleri de ortaya çıkan sonuçlar arasında yer almaktadır.

Sahipli Hayvanlara Yönelik Yapılması Gereken Çalışmalar; Sahipli hayvanlara yönelik yapılacak çalışmaların başında Mikroçip uygulaması ile hayvanların kayıt altında tutulması gerekliliği gelmektedir. Mikroçip uygulaması ile kayıt altına alınan ve kimlik kazandırılan hayvanlar, kaybolmaları veya terkedilmeleri durumunda kimliklerinden tanınmaları ve sahiplerine yönelik işlemlerin yapılabilmesi açısından büyük bir öneme sahip olmaktadır.

Bu oturumdan elde edilen fikirler ağırlıklı olarak konunun çok boyutlu bir yapıda olduğunu ortaya koymaktadır. Konu ile ilgili kişi, kurum ve kuruluşlar aşağıdaki gibi ortaya çıkmaktadır.

Veteriner Hekimler: Sahipsiz hayvanların bakımı, tedavisi, kısırlaştırılması gibi süreçlerde görev alan ve özellikle kısırlaştırma çalışmalarından dolayı çeşitli kesimlerden tepki alan taraftır. Çalışma koşulları, güvenlikleri, kısırlaştırma operasyonları ile ilgili olarak çeşitli sorunları bulunan gruptur.

Hayvan Gönüllüsü: Bireysel olarak ya da çeşitli dernekler vasıtasıyla örgütlenerek sahipsiz hayvanlarla ilgili sorunları çeşitli platformlarda dile getiren, farklı girişimlerde bulunan ancak ortak bir dil ve söyleme sahip olmayan gruptur.

Orman ve Su İşleri Bakanlığı: 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu ve bu kanuna dayanan yönetmelik kapsamında hayvanların rahat yaşamalarını, hayvanlara iyi ve uygun muamele edilmesini temin etmek amacıyla hayvanların acı, ıstırap ve eziyet çekmelerine sebep olanlara karşı kanun çerçevesinde yaptırımlar uygulamaktadır. Sahipsiz veya güçten düşmüş hayvanların toplatılması ve hayvan bakımevlerinin çalışma usul ve esasları, ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri alınarak Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenmektedir.

Büyükşehir Belediyesi: Büyükşehirin bütünlüğüne hizmet eden hayvan barınakları ve hayvan sağlığına hizmet edecek alanlar oluşturarak gerekli desteği sağlamakta, hayvan refahının temini için denetim hizmetinde bulunmakta ve Zoonoz hastalıklarla ilgili mücadele çalışmaları yürütmektedir.

İlçe Belediyeleri: Çeşitli ilçelerde mevcut sahipsiz hayvan popülasyonunu ile kendi yöntemleri ile yöneten ve bu alanda merkezi bir yönetimi ve denetim talep eden tarafı oluşturmaktadır.

Hayvan Ticareti Yapanlar: Bu alandaki mevzuat boşluğundan yararlanarak gerek yurt içi gerekse de yurt dışı tedarikçilerden sağladıkları çeşitli evcil hayvanların ticaretini yaparak sorunun önemli bir bölümünü oluşturan taraftır.

Bu oturumda ortaya çıkan temel sorunlar şu şekilde sıralanabilir;

1. Sahipsiz hayvanlar ile ilgili çalışmalarda kamuoyunun hatalı bölünmüş olması en temel sorun olarak görülmektedir. Konuyla ilgili bazı sivil toplum kurumları, bireyler ve gruplar kendilerini hayvan gönüllüsü olarak konumlandıklarılarından kendileri dışında kalan tüm grupları hayvanları sevmeyenler olarak görmektedirler. Oysa İBB, ilçe belediyeleri, Bakanlık yetkilileri, üniversiteler ve diğer başka kurum ve kuruluşlar sahipsiz hayvanların bakımı, refahı ve rehabilitasyonu konusunda özverili çalışmalar yapmaktadırlar. Hayvan gönüllüsü olarak tanımlanan grupların diğer her kesimi dışarıda bırakan bir tanımlamayla konumlandırılması, konunun tüm ayrıntılarıyla sağlıklı bir şekilde tartışılmasına engel olmaktadır.
2. İstanbul'da mevcut sahipsiz hayvan popülasyonu tam ve kesin olarak bilinmemektedir
3. Sahipsiz hayvanların bakımı, denetimi ve kayıt altına alınmaları ile ilgili olarak yapılan çalışmalar hakkında kamuoyu doğru olarak bilgilendirilmemiştir.
4. Sahipsiz hayvan popülasyonunun artmasına neden olan denetimsiz evcil hayvan ticareti üzerinde yasal düzenlemeler eksiktir.
5. Sahipsiz hayvan popülasyonunun kontrolü ile ilgili çalışmalarda ve müdahalelerde bulunan veteriner hekimlere yönelik tehditlerle ilgili düzenlemeler eksiktir.

Birinci Oturumun Değerlendirilmesi

6. Bu alanda resmi kurumlarca görevlendirilen veterinerlerin sayısı yetersiz olup, çalışma koşulları da elverişli değildir.
7. Konuyla ilgili olarak yetkisiz ve eğitimsiz kişiler sahada bazı müdahalelerde bulunmaktadır. Özellikle teknik okul mezunlarının sahipsiz hayvanlar üzerinde tıbbi girişim yapma yetkileri olmadığı halde bu konuda girişimlerde buldukları izlenmektedir.
8. Hayvan gönüllülerinin bu alanda yasal düzenlemelerin olmayışı nedeniyle taraf haline gelmesi ve yapılan çalışmalara müdahaleleri söz konusudur.
9. Mevcut sahipsiz hayvan popülasyonunun kontrolü amacıyla oluşturulan barınaklar yetersizdir.
10. Sahipsiz hayvanlar hakkında yapılan çalışmalarda koordinasyon, yetki ve sorumluluk konularında belirsizlikler mevcuttur.

PEST
Analysis

Political
factors

Economic
factors

Technological
factors

Social
factors

ikinci
Oturum

Mevcut Durum Analizi

'1.Sahipsiz Hayvan Rehabilitasyonu' Çalışmayı kapsamında gerçekleştirilen ikinci oturumun çalışma konusu **'Mevcut Durum Analizi'** olarak belirlenmiştir. Bu oturumda, sahipsiz hayvan rehabilitasyonu ile ilgili yapılacak uzun vadeli planlara temel oluşturacak mevcut durumdaki çevresel faktörleri ve faktörlerle ilişkileri ortaya çıkarmak amacıyla kullanılan **PEST Analizi** tekniği uygulanmıştır. Oturuma katılan kurum, kuruluş ve birimler tespit edilmiş, her bir benzer topluluktaki katılımcılar ayrı gruplara dağıtılmıştır. Toplamda 10 ayrı grup ortaya çıkmıştır. Oturum kapsamında, her bir gruptan **'Sahipsiz Hayvan Rehabilitasyonu ile İlgili Yapılan Çalışmaların; Politik, Ekonomik, Sosyo-Kültürel, Teknolojik Etkenler Işığında İncelenmesi'** adına fikirlerini ifade etmeleri istenmiştir. Her bir grup için oturum sonrası ortaya çıkan sonuçlar, grup sözcüleri tarafından tüm katılımcılara sunulmuştur.

Amacı, Sahipsiz Hayvan Rehabilitasyonu ile ilgili mevcut durumun politik, ekonomik, sosyal ve teknolojik yönden ortaya konması olan ikinci oturum kapsamında gerçekleştirilen çalışmalardan elde edilen çıktılar aşağıdaki gibidir.

Grup 1

Politik

1. Mevzuat yetersizliği, yasal açıdan açık hükümler (Uygulayıcı yorum yapmaya zorlanıyor)
2. Sağlık politikalarına öncelik verilmeli ve devamlılığı sağlanmalı
3. İBB ve yerel yönetimlerin tek merkez olmalı ve diğer ilçe belediyeleri buna bağlı olarak çalışmalı
4. Yetki Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nda olmalı

Ekonomik

1. Yerel yönetimlerin bütçe farklılıkları
2. Barınaklar standart olmalı
3. Orman Bakanlığı'nın yaptığı yatırımlar STK'lara değil, belediyelere yapılmalı
4. Orman Bakanlığı, bütçe dağıtımını artırmalı

Sosyal

1. Halkta sabit bir görüşün var olmaması beslenme ve sağlık açısından sorun teşkil etmektedir
2. İlkokullara eğitim, veteriner hekimler tarafından verilmeli
3. Sahiplendirilme artırılmalı
4. Yerel hayvan koruma görevlilerinin kapsamlarının belirlenmesi
5. İlçelerde hayvan gömü yeri ve imha için alanlar bulunmamaktadır
6. Veteriner hekimlerin sosyal haklarının yetersizdir

Teknolojik

1. Sahipli, sahipsiz tüm hayvanlarda çip uygulaması kullanılmalıdır
2. Rehabilitasyon alanları standardize edilmeli
3. Meslek içi eğitimler ile tanıtımlar yapılmalı
4. Yakalama, toplama ekipleri merkeze bağlı takip sistemi ile takip edilmeli
5. Denetimler barınak, petshop , ev bazında yapılmalı

Grup 2

Politik

1. Mevcut yasanın yetersizliği (Yetki karmaşası)
2. Taslak halindeki yasanın paydaşlarla ele alınması
3. STK'ların çerçevesi belirlenmiş bir konuma getirilmemiş
4. İlkokulda belirlenecek yaş grubuna (4. Sınıf) hayvan sevgisi ile alakalı derslere müfredatta yer belirlenmiş
5. Sahiplendirme yönteminin etkin olmaması
6. Hayvan koruma zabıtası ve polisin olmaması

Ekonomik

1. Orman ve Su İşleri Bakanlığı yerel yönetimlere görev aktarımında bulunmalı (Ödenek Yetersizliği, mevcut ödeneğin verimli kullanılmaması, Geçici bakımevlerinin fikri yetersizliği ve insan kaynağı yetersizliği)

Sosyal

1. Sanal bilgi kirliliği
2. Sosyal Sorumluluk Projelerinde hayvanlarla ilgili duyarsızlık
3. Hayvan sahiplenen kişilerin konu ile ilgili bilgi eksikliği
4. Yerel Yönetimin ortaya koyduğu çalışmaların halka anlatılması

Teknolojik

1. Üniversitelerle yerel yönetimlerin bilimsel alandaki işbirliği yetersizliği
2. Bilgi teknolojilerinin yeterli ve etkin kullanılmaması
3. Medyanın kamu spotu benzeri çalışmalarda etkin kullanılmaması

Grup 3

Politik

1. Kurumlar arası iletişim sorunu
2. Yasal düzenlemelerin yenilenmesi (Belediyeler yetkilendirilmeli ve Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tek yetkili olmalı)
3. Sahipsiz hayvan tanımının değiştirilmesi
4. Hayvan – sağlık ilişkisinin analitik değerlendirilmesi
5. 5199’da ayrı olarak sahipsiz hayvanlar için kanun çıkarılması
6. Zorunlu Müdürlükler (İl ve İlçe belediye başkanlıkları)

Ekonomik

1. Yasal düzenleme içinde sivil toplum kuruluşları finansmana katılmalı
2. Yasal düzenleme içinde yurtiçi ve yurtdışı suiistimallerin önüne geçilmesi (Sahiplendirme, ücret vb.)
3. Belediyelerde sahipli hayvanlara bakılmaması (bunun özel veteriner kliniklerine bırakılması)

Sosyal

1. Toplumun bilinçlendirilmesi
2. Okullarda yaş gruplarına göre eğitim verilmesi
3. Kamu spotu / Reklamlar artırılmalı
4. Çalışan personelin haklarının yasalarda olduğu şekilde koruyucu olarak uygulanması

Teknolojik

1. Vetİstanbul projesinin ciddi şekilde uygulanması (İşaretleme, Küpe, Çip.. gibi uygulamalar tek tip olarak uygulanmalı)
2. Denetim mekanizmasının son teknoloji ile sağlanması
3. Teçhizatın son teknolojiye göre her yerde uygun hale getirilmesi

Grup 4

Politik

1. 5199 Sayılı Hayvanları Koruma Kanunu
2. Veteriner hekimlerin görevleri ve müdahale, yaptırımı olunması
3. Hayvan gönüllülerinin engelleyici davranışları konusunda, üst düzey yöneticilerin politik yakınlığı sebebiyle sınırlayıcı olması
4. Anayasa değişikliğinde (hayvanlar konusunda) salgın hastalığı olan sokak hayvanları için ötenazi konusunun yer alması
5. İl ve ilçe belediyelerinin standardının olmaması
6. Veteriner hekimlerin taşeron şirket yerine kamu güvencesinde çalışması
7. Gönüllü katılım yönetmeliğinde sınırlayıcı düzenleme yapılması

Ekonomik

1. Süreç analizi ile maliyet yönetiminin iyi planlanması
2. Besleme odaklarının (mama maliyetinin) maliyetinin yüksek olması
3. Belediyeler, sahiplendirilmiş hayvanların mama maliyetini karşılamalı veya mama dağıtımını gerçekleştirmelidir

Sosyal

1. Kedi evlerinin vatandaşlar tarafından istenmemesi
2. Mahallelerde hayvan gönüllüsü ve sevmeyenlerin çatışması
3. Sahipsiz hayvanlara mahalle sakinleri tarafından kötü muamelesi
4. Mahalle sakinlerinin bulaşıcı hastalıklar sebebiyle hayvanlara tepkili olması
5. Veteriner hekimlerin birbirine saygı duymaması
6. Kırsal ilçelere hayvan bırakılması
7. Kısırlaştırmanın günah olup olmadığı hakkında bilgilendirme yapılmaması

Teknolojik

1. Mikroçip uygulamalarının gerektiği gibi uygulanmaması
2. Teknolojik olarak operasyonlara yeni standartlar getirilmemesi, tedavi sürecinin uzaması
3. Sahipsiz hayvanlarla ilgili tedavi, bakım, rehabilitasyon işlemlerinin yazılı ve görsel medyada yeterince yer almaması; aksine hayvan gönüllüsü ve köşe yazarları tarafından yanlış ve kötü bilgilendirme yapılması

Grup 5

Politik

1. Orman ve Su İşleri Bakanlığının gereksiz yükten kurtulması
2. Yaptırım sıkıntıları
3. Veri tabanı (YABİS) bakanlıktan kullanıcı adı ve parola gelme ve faaliyete geçirilememe sıkıntısı
4. Farklı mevzuatların aynı olayı farklı ele alması
5. Sahipli – sahipsiz hayvan tanımı yeniden yapılmalı
6. Yönetmeliklerin yeniden düzenlenmesi ve bakımevinde tedavilerde standardizasyon ve sorumlulukların belirlenmesi
7. Hayvan hakları ihlali durumunda ceza-i işlemler yapılırken belediyelerin konuyu sahiplenmesi
8. Yetki karmaşası
9. Mevzuat düzenlenmesi
10. Görevini yerine getirmeyen belediyelere yaptırım olmaması
11. Sahipsiz hayvanlara gerekli müdahaleler yapıldıktan sonra alındıkları yere geri bırakılmamaları
12. Kısırlaştırma gerekçelerinin belirtilmesi

Ekonomik

1. Yeterli bütçe ayrılmaması (Belediye – bakanlık)
2. Bakanlık ihale bütçesinin %40 desteklemesi
3. Bütçeyi kimin ayırdığı ve ayırması gerektiğinin belirlenmesi

Sosyal

1. Tüm ilgililere eğitim verilmesi
2. Veteriner hekimlere yapılan mobbing
3. Benzer çalıştayı tekrar edilmesi ve eylem planının hazırlanması
4. Hayvan gönüllülerinin sosyal medya saldırıları ve bundan rant sağlayan veteriner hekimleri
5. Açık öğretim veteriner teknikerliğini hayvan gönüllülerinin okuyarak eksik bilgi ve hastaya tedavi uygulamaması
6. Hayvan gönüllüsüne cezai işlem uygulanmaması
7. Pet Shoplar ve özel barınakların denetim sıkıntısı

Teknolojik

1. Yeni teknik hayvan rehabilitasyonu
2. Medyanın kullanılması
3. Barınaklarda kullanılan alet ekipman ve teknolojinin yenilenmesi
4. Hayvanların kimliklendirilmesi ve tek sistemde kayıt altına alınması
5. Yazılımlar entegre edilmeli (YABİS – VetİSTANBUL – Türvet)

Grup 6

Politik

1. Hayvancılık Bakanlığı, Tarım Bakanlığından ayrı olmalı
2. Sahipsiz hayvanların dalında genel müdürlüğü kurulmalı
3. Politik olarak sorumlu kurum belirsizliği. Denetçi ve icranın tek elde bulunması
4. Bakımevi yapımı mevzusunda yerel yönetimler için kanuni düzenleme yapılması
5. Yasaklı ırklarla ilgili belirsizliğin giderilmesi
6. Hayvan polisi teşkilatlarının kurulması
7. STK'ların durumu kanunda açıkça belirtilmeli

Ekonomik

1. Merkezi hükümetin, sahipsiz hayvanlar ile ilgili yerel yönetimlere yeterli bütçe kalemi oluşturması
2. Yerel yönetimlerde Veteriner İşleri Müdürlüğü kurulması (Ekonomik bağımsızlık için)
3. Bağışların önüne geçilmesi. Bağışların yerel yönetimlerce düzenlenmesi

Sosyal

1. Sahiplendirmenin özendirilmesi
2. Hayvanların bir meta olmadığını anlatılması
3. Hayvan sahiplenecek kişinin sorumluluklarının belirlenmesi ve eğitime tabii tutulması
4. Orman alanlarının başı boş ve sahipsiz hayvanlar için uygun ortamın olmadığı mevcutların uygun ortama naklinin yapılması
5. Hayvan satışının yasaklanması
6. Sahipli hayvanların kısırlaştırılması kayıt altına alınmalı, yavru yaptırmanın özel izinlere tabi olması
7. Serbest veteriner hekimler ile sahipli hayvanların kısırlaştırılması konusunda ortaklıkların kurulması
8. Sahipli hayvanların sokağa terkedilmesinin engellenmesi için cezai işlemler

Teknolojik

1. Sahipli/sahipsiz hayvanların mikroçip ile işaretlenmesi
2. Hizmet içi eğitimlerin yapılması

Grup 7

Politik

1. Veteriner müdürlüklerinin oluşturulması
2. 5199 sayılı Kanun revize edilirken;
  - Paydaşların fikri alınmalı
  - Öncelikle Veteriner Hekimlerin fikri alınmalı
  - Yerel Yönetimlere yetki verilmeli
  - STK'ların sınırları belirlenmeli
3. Projelerin sürekliliğinin sağlanması, yönetimlere ve idarelere bağlı olunması
4. Ulusal düzeyde yasa kanunla belirlenerek yardımların denetlenmesi
5. Sahipsiz hayvanların siyasi rant haline getirilmemesi (günlük politika olmaması)
6. TürkVet'e bağlı sahipli hayvanların kaydının yapılması ve denetlenmesi
7. Canlı hayvan satışının yasaklanması (kedi, köpek)
8. Yasaklı ırkların ehliyetli kişilerce sahiplendirilmesi, yasal engelin kalkması

Ekonomik

1. Bakımevi olmayan belediyelere ödenek ayrılması ve iyileştirilmesi
2. Hayvan gönüllülerinin tedavi ve kısırlaştırma için topladığı paranın denetlenmesi
3. Güzel, modern, yönetilebilir hayvan barınakları oluşturulması
4. Sahipsiz hayvanların bakımında kullanılmak üzere bağış alınabilmesi
5. Sahipsiz hayvanlar için sigorta sisteminin işler hale getirilmesi
6. Kısırlaştırmayı artırmak için vatandaşa teşvik (para) verilmesi

Sosyal

1. Halkın ve özellikle çocukların eğitilmesi (televizyon, billboard, kamu spotu vs.)
2. Barınak dışında ilçe genelinde sahiplendirme yapılması (örneğin, ücretsiz pet shop gibi)
3. Barınakların sosyal alanlarla donatılarak ailelerin ziyaret etmesinin sağlanması
4. Hayvan sahibi olmak için zorunlu sertifikasyon sistemi
5. Hayvanlara kötü muamele için Hayvan Polisi Teşkilatı kurulması
6. Sahipli hayvanların bakımevine bırakılması ancak sahibinin masraflarını karşılaması şartıyla kabul edilmeli

Teknolojik

1. Akademisyenlerden danışmanlık ve eğitim hizmeti alınması
2. Barınakların hayvan refahına uygun hale getirilmesi
3. Hayvan nakil araçlarının teknolojik hale getirilip son teknolojinin kullanılması
4. Sahipli ve sahipsiz hayvanların takibinin ve izlenebilirliğinin teknolojik yöntemlerle yapılması
5. Hayvan kurtarmada ekipmanların modernize edildiği teknolojinin kullanılması

Grup 8

Politik

1. 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanununun revize edilmesi
  - İlgili kurumların görev tanımlarının net olarak belirlenmesi
  - Kolay anlaşılır ve sade olmaması
  - Diğer kanunlarla uyumsuzluğu
  - Cezai yaptırımların uygulanması ve yeni cezai yaptırımlar
2. İlçe belediyelerinde veteriner işleri birimlerinin müdürlük olmaması
3. Hayvan gönüllülerinin görevlerini yapmadıklarında uygulanacak yaptırımlar

Ekonomik

1. Verilecek hizmet beklentisi ile bütçe yetersizliği
2. Gereksiz personel
3. Bütçenin verimli kullanılmaması
4. Kısırlaştırma, emek ve ekonomik kayıptır

Sosyal

1. Sahipsiz hayvanlar konusunda insanın ihmal edilmesi (Hayvan, sevgi, şefkat, merhamet, eğitim)
2. Milli ve dini medya eğitimi
3. Hayvan gönüllüsü kadar sevmeyenin de dinlenmesi
4. Hayvan sahiplendirme (TV programı, sosyal medya) için bilinçlendirme eksikliği

Teknolojik

1. Kısırlaştırma aslında sayıyı artırıyor mu? Araştırılmalı
2. Türkvvet, vetistanbul
3. Hayvan tanımının ve istenen kriterlerin yetersizliği

Grup 9

Politik

1. 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu revize edilmeli
2. Eğitim ilköğretimden başlatılmalı
3. Hayvan gönüllüsü eğitimi ciddiye alınmalı ve herkese sertifika verilmemeli
4. Gerekli ise gönüllünün psikoloji üzerine sağlık raporu alma zorunluluğu
5. Orman ve Su İşleri Bakanlığı veterinerlik hizmetleri açısından güçlendirilmesi
6. Gönüllü görev tanımlanması net olarak belirlenmeli
7. İlçe belediyelerinde veteriner hizmetleri müdürlüğü kurulmalı
8. Sokak ve sahipli hayvanların yasal mevzuat oluşturulmalı
9. Kaçak hayvan üretim ve girişi kontrol altına alınmalı ve yaptırımı olmalı
10. Denetim eksikliği
11. Tehlikeli ırklarla ilgili belirsizlikler
12. Sokağa terkedilen hayvanlarla ilgili cezai işlem yapılamamakta
13. Sahiplendirme kriterleri belirlenmeli
14. Yasada barınak standartları belirlenmeli
15. Hayvan polisi için mevzuat oluşturulmalı
16. Veterinerlerin asıl kadroya alınması
17. Taşeronların kaldırılması

Ekonomik

1. Merkezi yönetimden bütçe aktarılması
2. Personel özlük hakları ve personel sayısının yetersizliği
3. Tüm belediyelerde yeterli bütçenin ayrılması
4. Bütçelerin rantabl kullanılmaması

Sosyal

1. Vatandaşın sokakta hayvan istememesi
2. Hayvan gönüllüsü bilinci
3. STK'ların etkili çalışmaması ve yetki alanları dışında faaliyet göstermesi
4. Hayvan sahiplenmede yetersizlik
5. Sahipsiz hayvan artışının komşuluk hukukunu zarara uğratması
6. Sahipsiz hayvanlar üzerinde rant sağlanması
7. Veteriner hekimlerin baskı altına alınarak, sağlıklı çalışma ortamının sağlanmaması
8. Hayvan sahiplerinin yasal zorunluluklarını bilmemesi
9. Kamu Kurum yöneticilerinin, veteriner hekimlerden çok hayvan gönüllülerinin görüşlerini dikkate alması
10. Sosyal medyanın etki boyutu

Teknolojik

1. Hayvan takip sisteminin tüm birimlerce kullanılacak hale getirilmesi
2. Mikroçip uygulamaların yetersizliği
3. Hayvan Kayıt Sisteminde denetim yetersizliği
4. Kısırlaştırma yöntemlerinde son sistemlerin takibi ve uygulanması

Grup 10

Politik

1. İlçe belediyelerinde veteriner müdürü olmaması, denetleyici kurumlarda da yeterli personel olmaması
2. 5199 sayılı kanun ile ilgili yönetmelikteki eksiklikler
3. Yasal cezaların yetersiz olması (Kabahatler Kanunu)
4. Yerel yöneticilerin konuya bakış farklılıkları
5. Kurumlar arasında yetki karmaşası

Ekonomik

1. Ödeneklerin yetersiz olması
2. Kontrolsüz hayvan üretimi ve ticareti
3. STK'ların kontrolsüz gelir elde etmesi
4. Zoonoz hastalıklar ile ilgili hayvan rehabilitasyonundan kaynaklı gereksiz harcamalar

Sosyal

1. Eğitim yetersizliği
2. İnanç ve kültürel bakış açılarının hayvan sahiplenmesinde olumsuz etkisi
3. Birey başına sahiplenilen hayvan sayısının yasaların öngörüsünden fazla olması
4. Toplu yaşam alanlarında yaşanan hayvan kaynaklı sıkıntılar
5. Medyanın hayvanların korunması yönündeki algı yönetimi
6. STK'ların sorumluluk algısı (standartsızlık kaynaklı)
7. STK ile kamu otoritesinin uyumsuzlukları
8. Çalışma alanlarında stres faktörünün çokluğu

Teknolojik

1. Meslek içi eğitimlerin sağlanması
2. Kayıt sistemlerinin ihtiyaca cevap vermemesi
3. Bakım evlerinde teknoloji yetersizliği ve toplam araçların yetersizliği

İkinci Oturumun Değerlendirilmesi

Bu oturum kapsamında mevcut durum politik, ekonomik, sosyal ve teknolojik çerçevede incelenmiştir. Oluşturulan 10 grubun her birinden elde edilen sonuçlar yeniden düzenlenmiş ve bir mevcut durum çerçevesi oluşturulmuştur.

Politik

Elde edilen grup çıktıları değerlendirildiğinde, politik ilişkiler arasında en sık ifade edilen konu, 5199 Sayılı Hayvanları Koruma Kanunu'nun yetersiz olduğudur. Bunun dışında ele alınan konular; tek bir otoritenin olmaması, kurumlar arası yetki karmaşasının yaşanması, STK'ların sınırlarının yasalarla belirlenmiş olmaması şeklindedir. Mevcut durumun politik faktörleri ile ilgili gruplar tarafından ifade edilen tespitler aşağıdaki gibi düzenlenmiştir.

- 5199 Sayılı Hayvanları Koruma Kanunu yetersizdir
- Mevzuatta yasal açıdan belirsiz hükümler yer almaktadır
- Sahipsiz hayvan rehabilitasyonu için tek bir otorite bulunmamaktadır
- Hayvan koruma zabıta ve polisi bulunmamaktadır
- STK'lara yaptırım uygulanmamaktadır
- İl ve ilçe belediyeleri uygulamaları için belli bir standart bulunmamaktadır
- Veteriner hekimler kamu güvencesinde çalışmamaktadır
- Kurumlar arasında yetki karmaşası yaşanmaktadır
- Konu ile ilgili projelerde süreklilik sağlanamamaktadır
- Tehlikeli ırklarla ilgili belirsizlikler bulunmaktadır

Ekonomik

Mevcut durum ekonomik olarak incelendiğinde en sık ifade edilen konu maliyet ve bütçe problemleridir. Yapılan veya yapılması gereken çalışmalar için yüksek maliyetler söz konusu olmakta ve bu konudaki destekler yetersiz kalmaktadır. Ekonomik ilişkiler ile ilgili gruplar tarafından ortaya çıkan tespitler aşağıdaki gibi düzenlenmiştir.

- Yerel yönetimlerde bütçe farklılıkları vardır
- Orman Bakanlığı bütçe yardımlarını belediyelere değil STK'lara yapmaktadır
- Besleme odakları ve mama maliyetleri yüksektir
- Teknolojik uygulamalar için bütçe yetersiz kalmaktadır
- Bakanlık ihale bütçesinin %40'nı karşılamaktadır
- Toplanan bağışların takibi yapılmamaktadır

Sosyal

Katılımcıların, mevcut durumu sosyal ilişkiler bazında değerlendirdiği konuların başında eğitim gelmektedir. Hayvan sevgisi ve bilgisi ile ilgili eğitimlerin yetersiz olduğu üzerinde durulmuştur. Bu alanda ifade edilen bir diğer konu bilinçlendirmenin istenilen düzeyde olmadığıdır. Halk, sahipsiz hayvanlar konusunda farkındalığa sahip değildir. Oturum sonucunda tüm gruplardan elde edilen çıktılar aşağıdaki gibi düzenlenmiştir.

- Hayvan rehabilitasyonu ve sevgisi konusunda eğitim yetersizdir
- Sahiplenmelerin sayısı oldukça azdır
- Hayvanları koruma hizmeti veren görevlilerin kapsamı tam olarak belirlenmemiştir
- Veteriner hekimlerin sosyal hakları yetersizdir
- Halkı bilinçlendirme çalışmalarına yeterince önem verilmemektedir
- Pet shoplar ve hayvan ticareti konusundaki denetimler yetersiz kalmaktadır

Teknolojik

Oturum sonucunda teknolojik ilişkiler kapsamında en çok ifade edilen konular mikroçip uygulaması ve kayıt sistemi olmuştur. Sahipli ve sahipsiz hayvanların kayıt altında tutulmasındaki yetersizliklerden bahsedilmiştir. Bu oturumda gruplar tarafından ele alınan tespitler aşağıdaki gibi düzenlenmiştir.

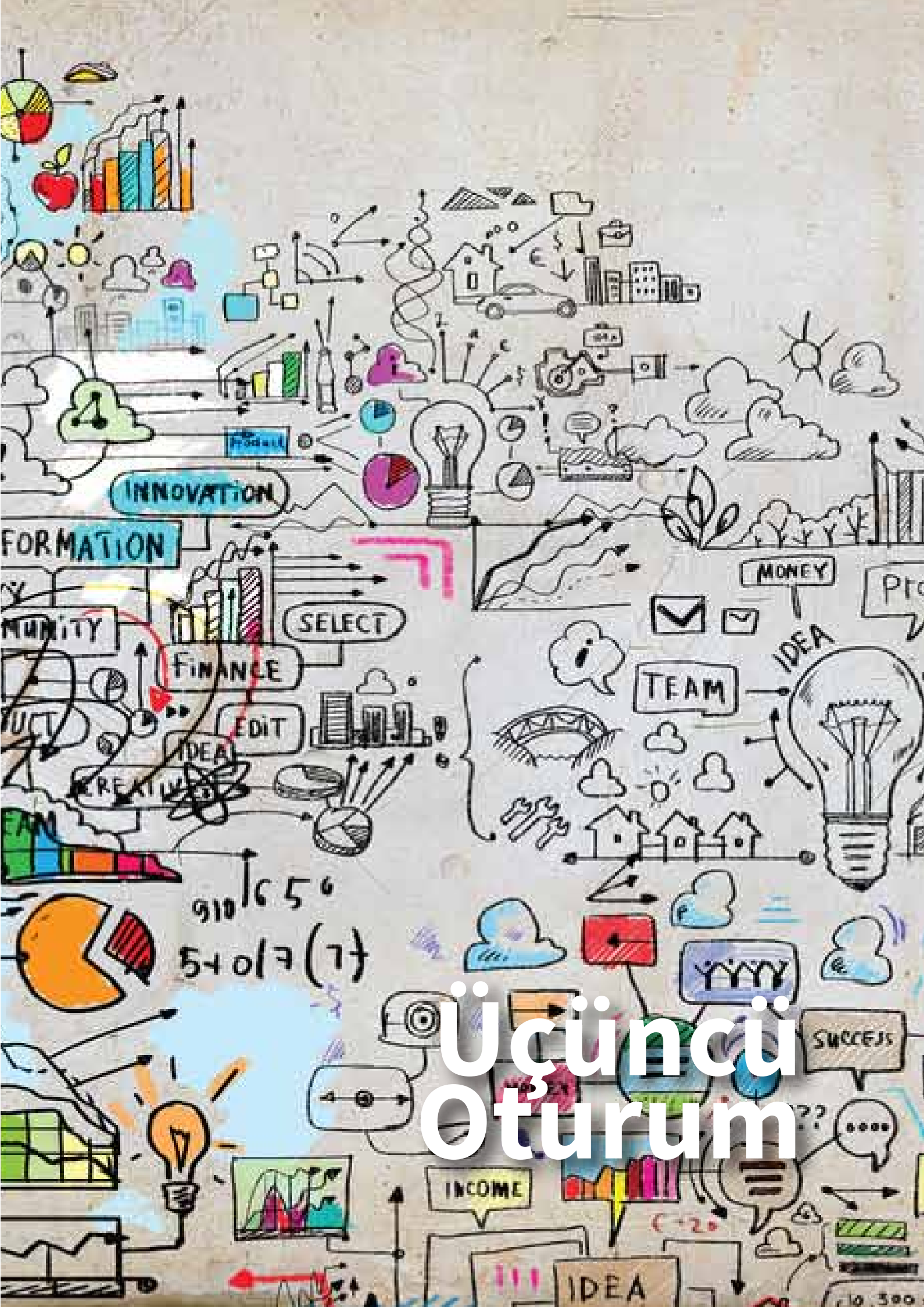
- Mikroçip ile takip uygulaması tüm sahipsiz hayvanlar için kullanılmamaktadır
- 2006 yılından itibaren kullanılan sahipli-sahipsiz hayvanların kayıt edilebildiği Vetistanbul internet adresi ve Orman Su İşleri Bakanlığına ait YABİS veri tabanı 2014 yılından beri kullanılmamaktadır
- Sahipsiz hayvan rehabilitasyonu ile ilgili teknolojik araştırmalar yetersizdir
- Tedavi sürecindeki teknolojik operasyonlara standart getirilmemiştir
- Bakımevlerinde bulunan teknik ekipmanlar sıkça yenilenmemektedir
- YABİS, VetİSTANBUL ,Türvet veri tabanları entegre halinde değildir
- Hayvan nakil araçlarında ve hayvan kurtarma ekipmanlarında modernizasyona ihtiyaç vardır

PEST analizi sonuçlarına göre sahipsiz hayvanların rehabilitasyonu, denetimi ve bu alanın yönetilmesi ile ilgili olarak açık bir şekilde tanımlanmış, yetki ve sorumlulukları belirleyen, sahipsiz hayvanlar konusunun yönetimini tanımlayan yasal düzenlemeye ihtiyaç bulunmaktadır. Konunun sahibi belli olduktan sonra da kalıcı bir çözüm için oluşturulacak projeler için yeterli finansman kaynağı ayrılması ve konunun çözümünde teknolojik imkanlardan da yararlanılması üzerinde durulmalıdır. Ek olarak sosyo-kültürel bakımdan kamuoyunu sahipsiz hayvanlar konusunda bilinçlendirmek, konuyla ilgili farkındalık oluşturmak, ilköğretimden başlamak üzere her düzeyde eğitimlerle hayvan sevgisi ve hayvanlarla birlikte yaşamayı öğretme gereği bu oturumun çıktılarından biridir.

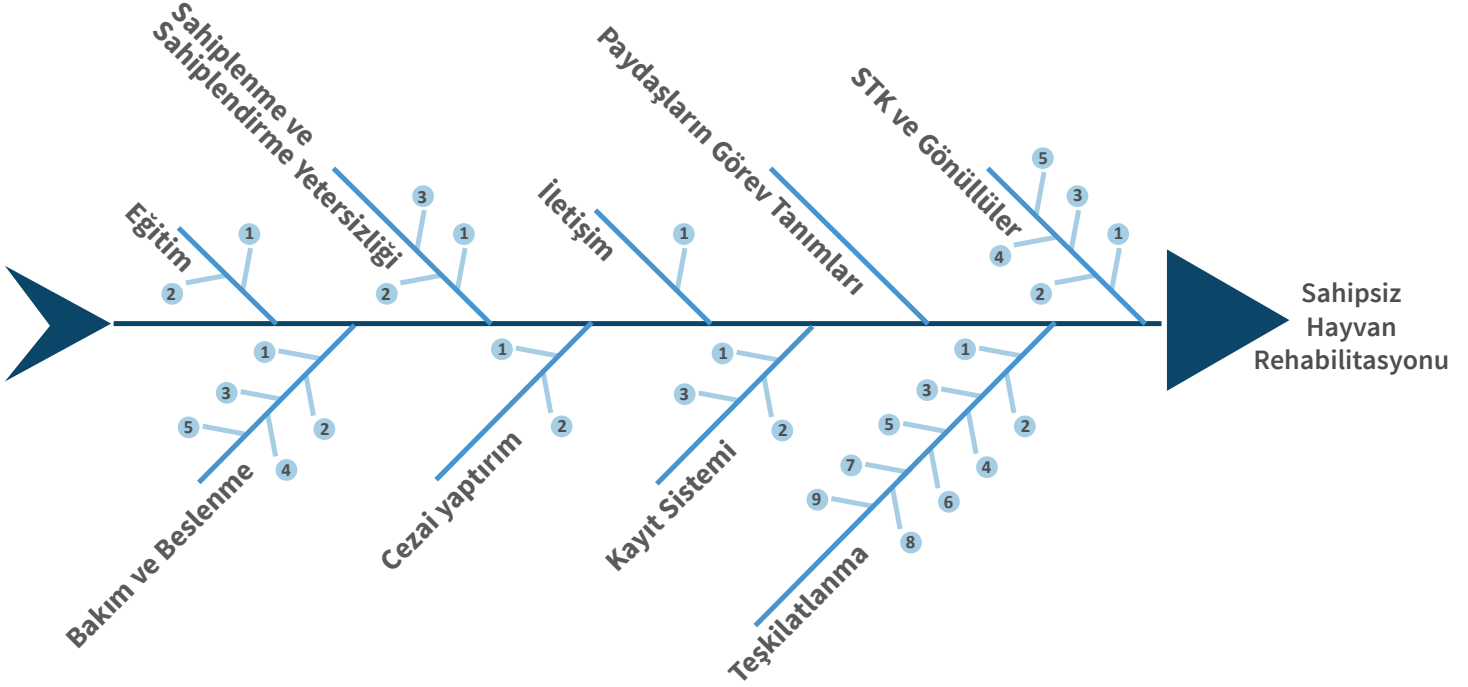
Üçüncü Oturum

Sorun Analizi

‘1.Sahipsiz Hayvan Rehabilitasyonu’ Çalıştayı kapsamında gerçekleştirilen üçüncü oturumun çalışma konusu **‘Sorun Analizi’** olarak belirlenmiştir. Bu oturumda, ana probleme neden olan alt problemleri ve bu alt problemlerin nedenlerini ortaya çıkaran, sorunlara bütünsel bir bakış açısıyla bakmayı sağlayan **Balık Kılıçığı Diyagramı** tekniği uygulanmıştır. Bir önceki oturumda oluşturulan grupların dağıtılmasına özen gösterilerek oluşturulan yeni gruplardan **‘Sahipsiz Hayvan Rehabilitasyonunda Karşılaşılan Sorunların Alt Nedenleri ile Birlikte İncelenmesi’** adına çalışmaları istenmiştir. Çalışmada ana problem ‘Sahipsiz Hayvan Rehabilitasyonu’ olarak belirlenmiş, ana problemin alt nedenlerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Her bir grup için oturum sonrası ortaya çıkan sonuçlar, grup sözcüleri tarafından tüm katılımcılara sunulmuştur.

Oturum kapsamında gerçekleştirilen çalışmalardan elde edilen çıktılar aşağıdaki gibidir.

Grup 1

Eğitim

- 1 A'dan Z'ye eğitim politikasının düzenlenmesi
- 2 Medyanın kullanılması

Sahiplenme ve Sahiplendirme Yetersizliği

- 1 Hayvan Satışı / İnternette hayvan satışı
- 2 Hayvan nakillerinin izlenememesi
- 3 Üretim

İletişim

- 1 Medya ve halkla ilişkiler

Paydaşların Görev Tanımları

STK ve Gönüllüler

- 1 Görev tanımı
- 2 İdare ile ilişkiler
- 3 Sosyal medyanın kötü kullanımı
- 4 Kontrolsüz kazanç
- 5 Kayıtlı takip sisteminin yokluğu

Bakım ve Beslenme

- 1 Ormana Terk
- 2 Beslenme Odakları
- 3 Barınak koşulları
- 4 Kamuoyunun farkındalık eksikliği
- 5 Şehir planlamasında hayvanların unutulması

Cezai yaptırım

- 1 Kabahatler kanunu
- 2 Adli yargılama

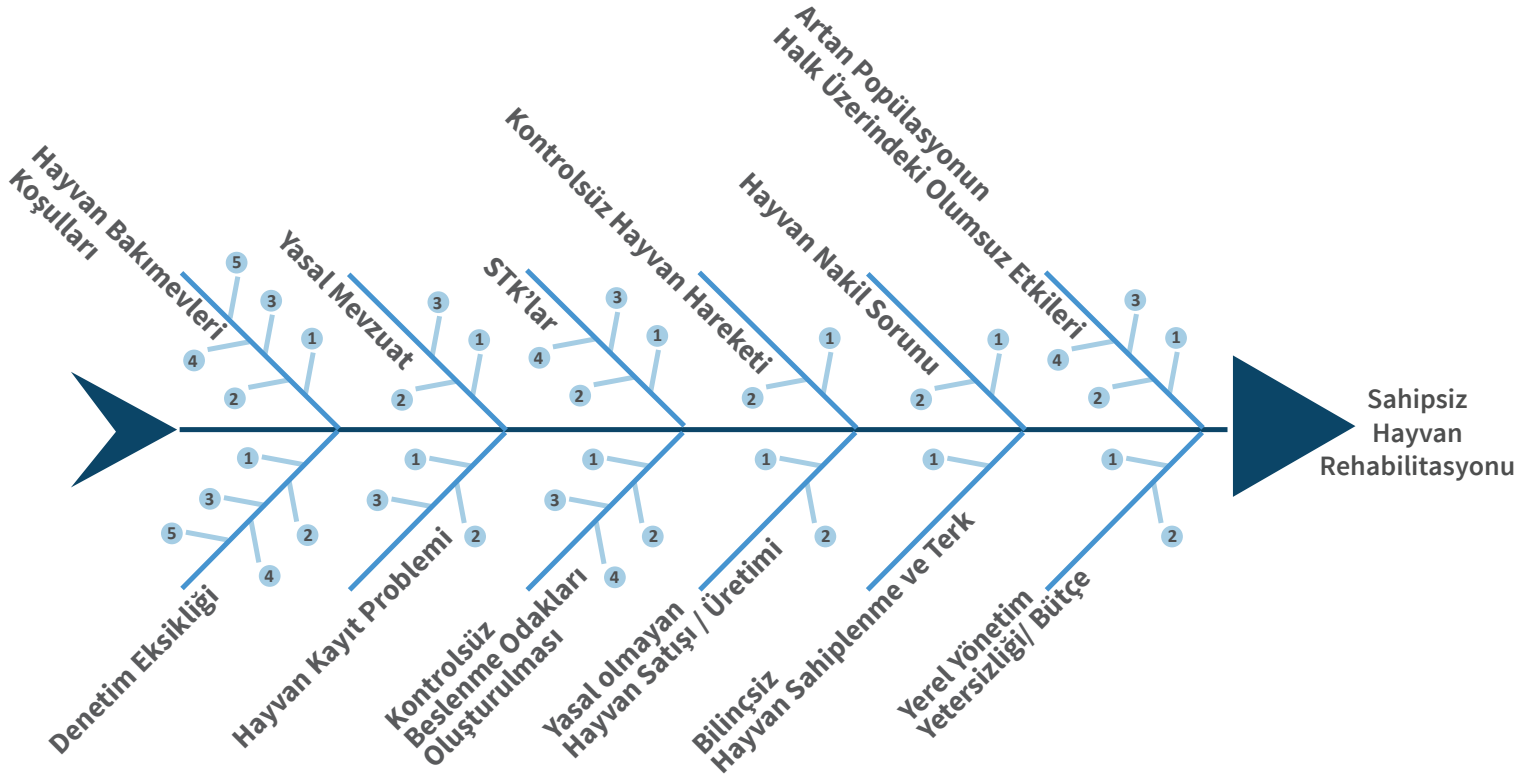
Kayıt Sistemi

- 1 Mikroçip uygulaması
- 2 Sahipli hayvan sayısı, sahipsiz hayvan sayısı
- 3 Envanter

Teşkilatlanma

- 1 Politika
- 2 Veri tabanı
- 3 Personel araç, malzeme yardımı
- 4 Zoonoz hastalıklar
- 5 Bütçe
- 6 Tarım Bakanlığı
- 7 Belediye
- 8 Yetkisizlik
- 9 Teknolojik yetersizlik

Grup 2

Hayvan Bakımevleri Koşulları

- 1 Teknik yapı eksikliği
- 2 Nitelikli personel istihdam edilmesi
- 3 Yanlış projelendirme
- 4 Veteriner hekimleri istihdam yetersizliği
- 5 Yetersiz tıbbi donanım
- 6 Kapasitenin üstünde barındırma

Yasal Mevzuat

- 1 Yetki karmaşası
- 2 Yetersiz hükümler
- 3 Sahipli tüm hayvanların kısırlaştırılmaması

STK'lar

- 1 Şahsi menfaat sağlama
- 2 Belediye çalışmalarına olumsuz müdahale
- 3 Haksız karalama kampanyası
- 4 Veteriner hekimlerine müdahale

Kontrolsüz Hayvan Hareketi

- 1 Hayvan sahiplerinin, hayvanlarını terk etmesi
- 2 İlçe sınırları dışına hayvan bırakma

Hayvan Nakil Sorunu

- 1 Personel eğitimsizliği / Beceriksizliği
- 2 Taşıma araçları uygun değil

Artan Popülasyonun Halk Üzerindeki Olumsuz Etkileri

- 1 Isırılma vakaları
- 2 Hayvan fobisi
- 3 Saldırıları
- 4 Zoonoz hastalıklar

Denetim Eksikliği

- 1 Belediyelere yetki verilmemesi
- 2 İstif evleri
- 3 Denetçi sorunları
- 4 Denetçi sayısı eksikliği
- 5 Yasaklı ırklar

Hayvan Kayıt Problemi

- 1 Ulusal veri tabanının yokluğu
- 2 Yasal zorunluluğun olmaması
- 3 Organizasyon eksikliği

Kontrolsüz Beslenme Odakları Oluşturulması

- 1 Salgın hastalık
- 2 Yaşam alanlarının kısıtlanması
- 3 Hayvanların zehirlenmesi
- 4 Hayvan terk etmeye teşvik

Yasal olmayan Hayvan Satışı / Üretimi

- 1 Denetim eksikliği

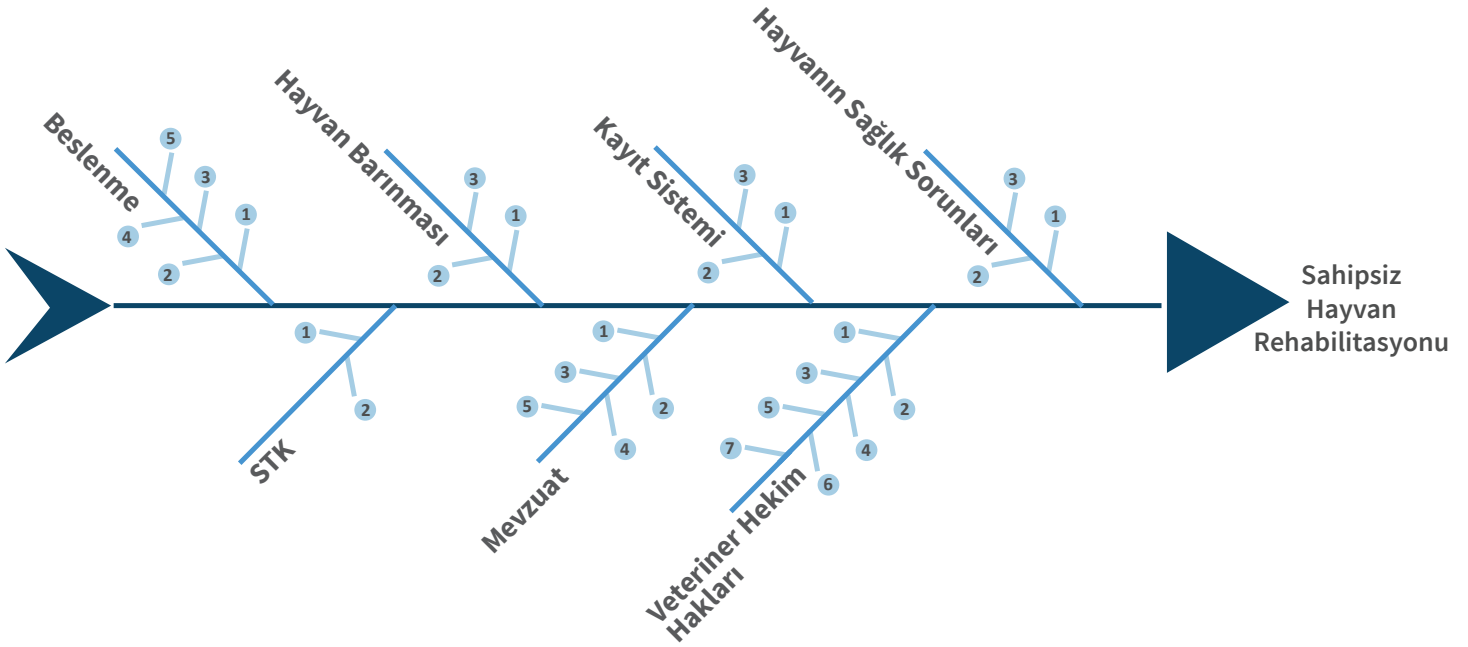
Bilinçsiz Hayvan Sahiplenme ve Terk

- 1 Yaptırım olmaması

Yerel Yönetim Yetersizliği/ Bütçe

- 1 Bakanlığın bütçe ayırmaması
- 2 Yöneticilerin yeterli ilgiyi gösterememesi

Grup 3

Beslenme

- 1 Yemek artığı ile beslenmeye izin verilmemeli
- 2 Beslenme odağı oluşturulmaması

Hayvan Barınması

- 1 Yasaklı ırkların kafes işgali
- 2 Dünyada yasaklı olan ülkemizde var olan ve üretilen nesillerin tespiti ve üretiminin engellenmesi (Barınakta beslenmek zorunda kalınıyor)
- 3 Tehlikeli hayvanlar için ayrı bir yer ayrılmalı

Kayıt Sistemi

- 1 Sahipli hayvana çip takılmalı ve tek veri tabanına işlenmeli
- 2 Sahipsiz hayvanların sahipli hayvan olarak barınağa getirilmesi
- 3 Vetİstanbul Projesi özel ve kamuya zorunlu olmalı

Hayvanın Sağlık Sorunları

- 1 Hayvan sağlığı sigortası (SGK gibi bakanlık destekli olmalı)
- 2 İstif evler (Hayvan koleksiyonculuğu)
- 3 Hekim istihdamının artırılması

STK

- 1 Gönüllülerin barınaktaki aktivitelerinin maksadının ve gereğinin üzerinde olması
- 2 Görüntü ve ses kaydı yapılması

Mevzuat

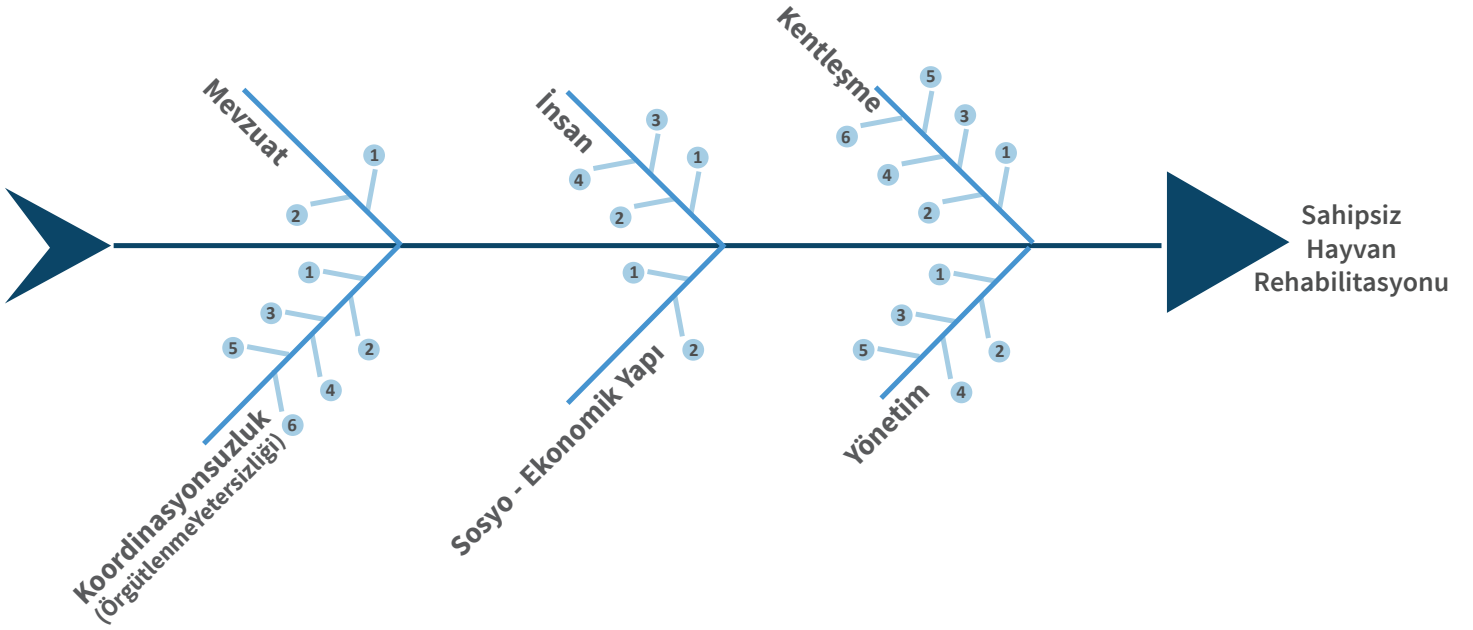
- 1 Yasaklı ırk tanımının kaldırılması, tehlikeli hayvan tanımının hekim heyeti tarafından yapılması
- 2 Çalışanların ve sahiplenecek kişinin eğitim alması
- 3 Ticari ve mali rant
- 4 Barınak giriş çıkışlarının kontrol altında olmaması
- 5 Ziyaret saati sınırlarına uymaları gerekliliği

Veteriner Hekim Hakları

- 1 İşçi - taşeron - sözleşmeli eşit haklarda olması
- 2 Sağlık personelinin özlük hakları (Yıpranma payı ve kıdem tazminatı)
- 3 Sosyal medyada hekimin isminin karalanması
- 4 Veteriner müdürlüklerinin yaptırım ile açılması (zorunlu müdürlük olsun)
- 5 Encümente temsil yetkisi
- 6 Hukuki desteği odalar vermeli
- 7 Her hekimin odaya kayıt zorunluluğu

Grup 4

Mevzuat

- 1 5199 Sayılı Kanun net olmalı
- 2 Yaptırımlar

İnsan

- 1 Hayvan Gönüllüsü
- 2 Veteriner Hekim
- 3 Pet Shop
- 4 Hayvan Sahipleri

Kentleşme

- 1 Barınmada algı azlığı
- 2 Kısıtlanan yaşam alanı
- 3 Beslenme sorunu
- 4 Hayvan hastalıkları
- 5 Trafik kazaları
- 6 Isırılma vakaları

Koordinasyonsuzluk (Örgütlenme Yetersizliği)

- 1 Bakanlık
- 2 İlçe Belediyeleri
- 3 Halk Sağlığı
- 4 Üniversite
- 5 STK
- 6 İl Belediyeleri

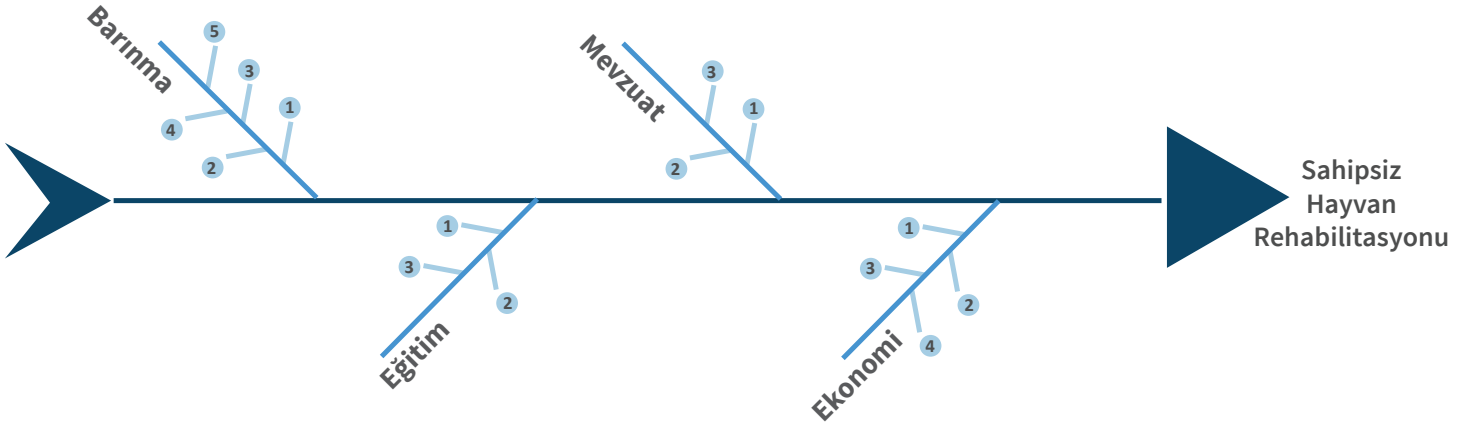
Sosyo - Ekonomik Yapı

- 1 Eğitim, bilinç yetersizliği
- 2 İnanç

Yönetim

- 1 Emniyet güçleri
- 2 Ödenek Sıkıntısı
- 3 Tavizler
- 4 İdareciler (Siyasi kaygı)
- 5 Kuralsızlık

Grup 5

Barınma

- 1 Kontrolsüz üreme
- 2 Tehlikeli ırklar
- 3 Sahipli hayvanların terkedilmesi
- 4 Pet Shoplar
- 5 Yetersiz barınma alanı (Kentleşme)

Mevzuat

- 1 Kanun maddeleri
- 2 Yetki karmaşası
- 3 Veteriner işleri müdürlüğünün olmaması

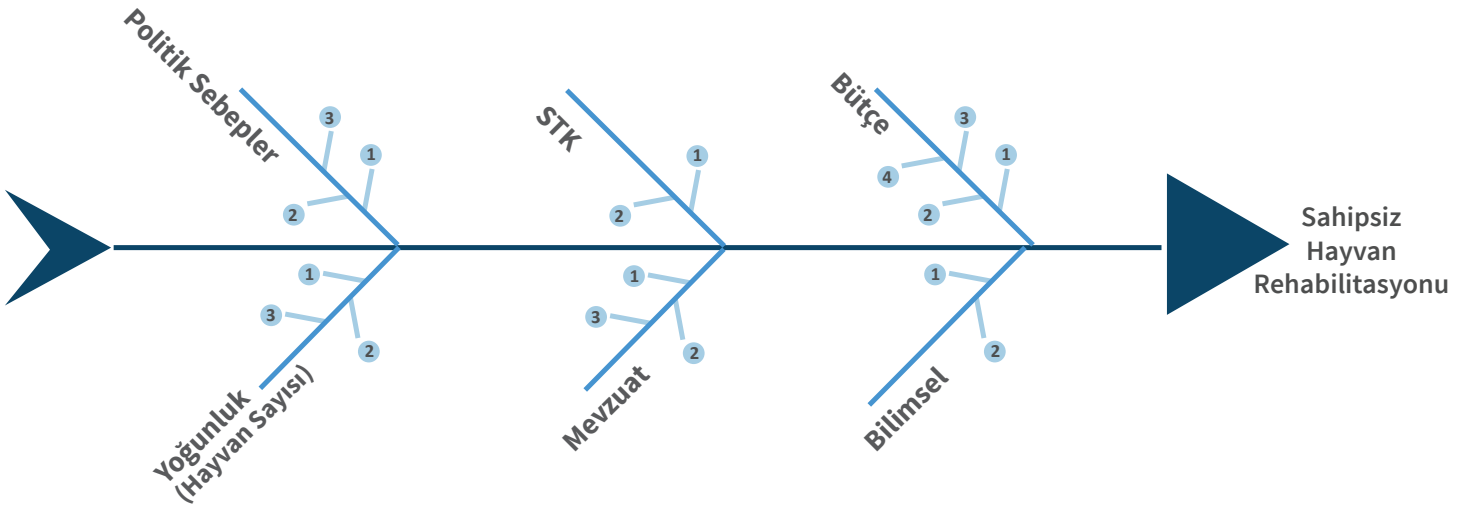
Eğitim

- 1 Tüm yaş gruplarının eğitimsiz olması
- 2 Hayvan sahiplerinin ve hayvan gönüllülerinin bilgilendirilmesi ehil olması
- 3 Bulaşıcı hastalıkların etkisi

Ekonomi

- 1 Beslenme yetersizliği
- 2 Hayvan gönüllüsü ile iletişim problemi
- 3 Personel yetersizliği
- 4 Bütçe

Grup 6

Politik Sebepler

- 1 Denetim eksikliği
- 2 Seçmen (Oy kaygısı)
- 3 Yöneticinin bakış açısı

STK

- 1 Hekime Şiddet / Ön yargı
- 2 Medya ve siyasi gücü ters yönde kullanma

Bütçe

- 1 Kayıt sisteminin entegrasyonu
- 2 Maliyetin etkin kullanılmaması
- 3 Merkezi hükümetin bütçe ayıramaması
- 4 Ayrılan bütçelerin yetersiz olması

Yoğunluk (Hayvan Sayısı)

- 1 Hekim başına düşen hasta sayısı
- 2 Bakım evi kapasite yetersizliği
- 3 Yanlış aktarım

Mevzuat

- 1 Kanun boşluğu
- 2 Yetki karmaşası
- 3 Tek elden yönetilme

Bilimsel

- 1 Kısırlaştırma yönteminin sorgulanması
- 2 Kontrol sistemlerinin bilimsel açıdan irdelenmesi

Üçüncü Oturumun Değerlendirilmesi

Bu oturum kapsamında oluşturulan 6 grup tarafından gerçekleştirilen çalışmada ana probleme neden olan çok sayıda alt problem ortaya çıkmıştır. Ana problemi etkileyen tüm alt nedenlerin ve bunlarla olan ilişkilerin ele alındığı oturum sonucunda bütünsel bir bakış açısıyla sorun analizi çıktısı elde edilmiştir.

Sahipsiz Hayvan Rehabilitasyonunun ana problem olarak seçildiği bu oturumda, en önemli sorun olarak mevzuat ortaya çıkmıştır. Her bir grubun özellikle üzerinde durduğu konu, mevzuatın yetersizliği olmuştur. Mevzuat probleminin alt nedenleri arasında yetki karmaşası, cezai yaptırımlardaki eksiklikler, uygunsuz tanımlar yer almaktadır. En çok değinilen bir diğer problem ise eğitim olarak ortaya çıkmıştır. Eğitimin alt nedenleri arasında hayvan sevgisi eğitimi eksikliği, kamu spotu yetersizliği gibi konular yer alırken; STK'lar da alt nedenleri ile birlikte incelenmiştir. Problemler arasında dikkat çeken diğer başlıklar ise; Koordinasyon, Kentleşme, Kayıt Sistemi, Bütçe ve Hayvan Bakımevleri Koşullarıdır. Bu oturum sonucunda elde edilen çıktılardan en sık değinilen problemler ve alt nedenlerden oluşan Sorun Analizi çerçevesi aşağıdaki gibi oluşturulmuştur.

Mevzuat

- Yetki karmaşası
- Yetersiz hükümler
- Cezai yaptırımların azlığı
- Hayvan sahiplenecek kişinin yetkinliği ile ilgili mevzuat eksiklikleri
- Denetim eksiklikleri
- Ticari rantla ilgili maddelerin eksikliği
- Bakımevleri ile ilgili yaptırımların azlığı
- Yasaklı ırk tanımının uygunsuzluğu

Eğitim

- Vatandaşlarda hayvan sevgisinin olmaması
- Okullarda hayvanlarla ilgili derslerin verilmemesi
- Sahipsiz Hayvanlar ile ilgili farkındalığın azlığı
- Kamu spotu ve reklamların yetersizliği
- Hayvan sağlığı konusundaki bilgi eksiklikleri

STK' lar

- Görev tanımının net olmaması
- İdare ile ilişkilerin kontrolsüzlüğü
- Sosyal medyanın kötü kullanımı
- Kontrolsüz kazanç elde edilmesi
- Kayıtlı takip sisteminin yokluğu
- Medya ve siyasi gücü ters yönde kullanma

Koordinasyon

- Yetki karmaşası
- Kurumlar arası iletişimsizlik
- Ortak veri tabanının olmayışı
- Birim değişikliği dolayısıyla projelerin yarım kalması

Kentleşme

- Barınma konusunda algı azlığı
- Kısıtlanan yaşam alanı
- Beslenme sorunu
- Hayvan hastalıkları
- Trafik kazaları
- Isırılma vakalarındaki artış
- Yetersiz barınma alanı

Kayıt Sistemi

- Ulusal veri tabanının yokluğu
- Yasal olarak kayıt zorunludur
- Organizasyon eksikliği
- Teknolojik engeller
- Kayıtların kontrol altında tutulmaması
- Hayvanların sayısı
- Mikroçip uygulamasının yetersizliği

Bütçe

- Kayıt sisteminin entegrasyonunun pahalı olması
- Maliyetin etkin kullanılmaması
- Merkezi hükümetin bütçe ayıramaması
- Yetersiz destekleme bütçesi
- Teknolojik gelişmelerin maddi boyutu

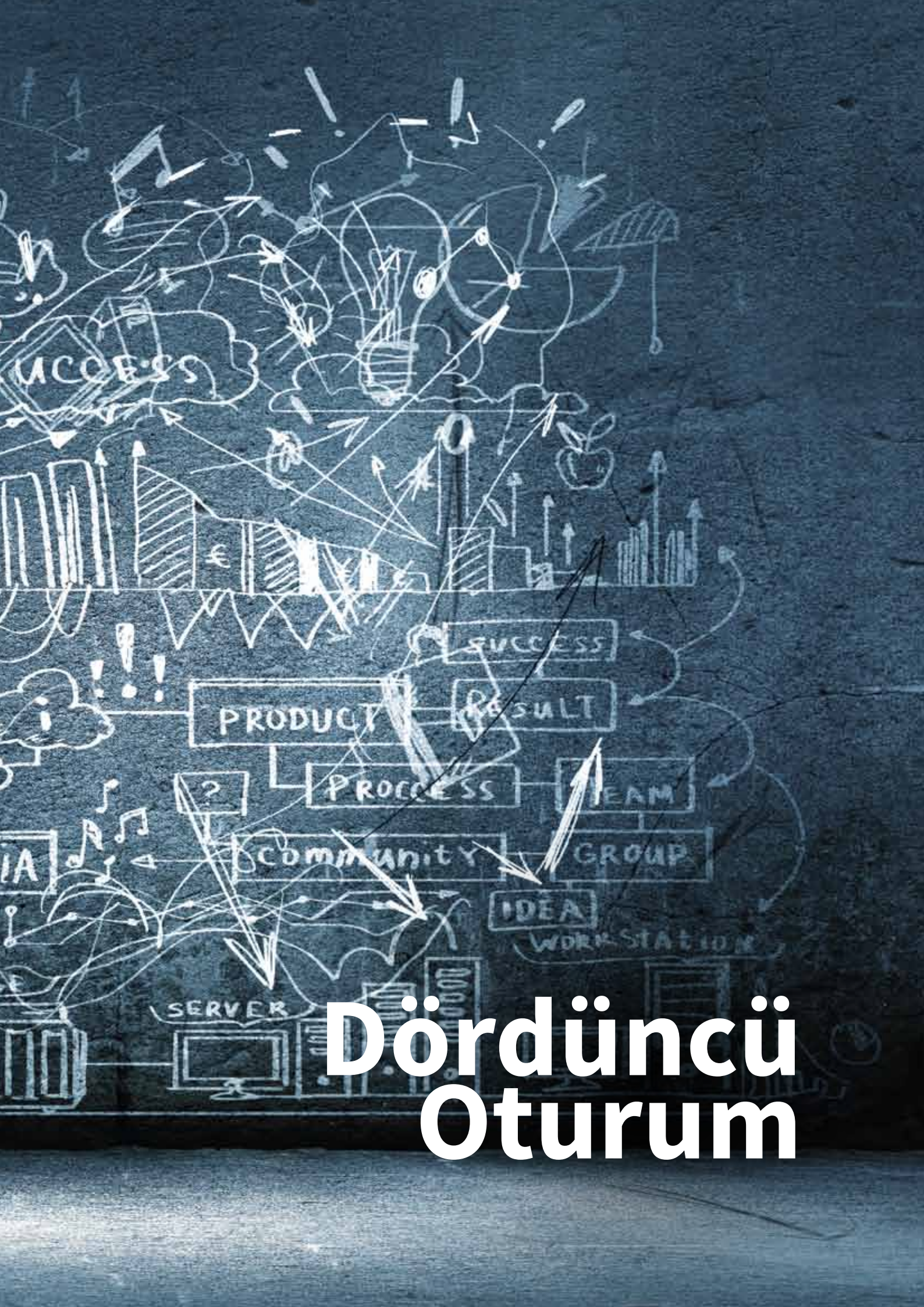
Hayvan Bakımevleri Koşulları

- Teknik yapı eksikliği
- Nitelikli personel yetersizliği
- Yanlış projelendirme
- Veteriner hekimleri istihdam yetersizliği
- Yetersiz tıbbi donanım
- Kapasitenin üstünde barındırma
- Teknolojik uygulamalardaki yetersizlik

Balık Kılıçığı Diyagramı sekiz ana başlıkta toplanan sorunları belirlemiş bulunmaktadır. Önceki oturumları teyit eden bu başlıklar, bundan sonraki çalışmalar için bir yol haritası niteliğini taşımaktadır. Mevzuat eksikliği ve bundan kaynaklanan yetki, sorumluluk ve koordinasyon sorunlarının ortadan kaldırılmasını sağlayacak bir yasal düzenleme acilen oluşturulmalıdır. Bu düzenlemenin tüm tarafların görüşlerini kapsayacak bir içerikte olması beklenmektedir. Konu ile ilgili eğitim çalışmalarına bir an önce başlanması ve her kademedeki verilecek eğitimlerle toplumsal farkındalık oluşturularak her kesimden insanın konuyu sahiplenmesi ve çözüme katkı sunması sağlanmalıdır. Konuyla ilgili çok sayıda sivil toplum kuruluşunun sahipsiz hayvanların rehabilitasyon süreçlerine etkin bir şekilde katılımının sağlanması, bir başka çalışmayı gerektirmektedir. Bu konuda var olan derin görüş ayrılıklarının ortadan kaldırılması amacıyla yönelik bilgilendirme, iletişim ve etkileşim çalışmaları hızlı bir şekilde başlatılmalıdır. Sahipsiz hayvanların rehabilitasyonu, önceki oturumda yapılan durum tespitinde belirlendiği üzere bu türden bir çalışma kapsamına giren hayvan sayısının tam olarak bilinmesini gerektirmektedir. Aynı zamanda sahipli hayvan sayısının da yapılacak bir sayımla belirlenerek kayıt altına alınması ve teknolojik araç-gereç yardımı kullanılarak hayvanların izlenmesi üreme, nüfus kontrolü, yasadışı ticari faaliyetler ve hayvanlar yoluyla bulaşan hastalıkların kontrolü bakımından büyük önem arz etmektedir. Bu konuda ihtiyaç duyulacak fonların devlet tarafından sağlanması, ilçe ve büyükşehir belediyesi bütçelerine alınması ek olarak sahipsiz hayvanlara duyarlı davranan kesimlerin de katkılarının “crowdfunding” ve benzeri fon toplama yöntemleri kullanılarak sağlanması gerekmektedir. Halen var olan ve yapımı süren hayvan barınaklarının da tanıtılması, yapımları sürenler hakkında kamuoyunun bilgilendirilmesi ve bu barınaklarda yaşayan hayvanların refahını sağlamaya yönelik çalışmaların bu süreçte geniş kitlelerin haberdar olabileceği şekilde geleneksel ve dijital medya platformlarının kullanılarak sağlanması gerekmektedir.

Dördüncü Oturum

Çözüm Analizi

'1.Sahipsiz Hayvan Rehabilitasyonu' Çalıştayı kapsamında gerçekleştirilen dördüncü oturumun çalışma konusu **'Çözüm Analizi'** olarak belirlenmiştir. Bu oturumda, bir konudaki ana hedefi gerçekleştirmek için alınması gereken aksiyon, üzerinde çalışılması gereken konular ve olası çözümleri ortaya çıkarmada kullanılan Gelecek Çemberleri tekniği uygulanmıştır. Üçüncü oturumda oluşturulan grupların dağıtılmasına dikkat edilerek oluşturulmuş yeni gruplardan **'Sahipsiz Hayvan Rehabilitasyonunda Karşılaşılan Sorunlara 5 Proje İle Çözüm Önerisi Geliştirerek, Proje Adımlarının Belirlenmesi'** istenmiştir. Çalışmada 'Sahipsiz Hayvan Rehabilitasyonu' ana hedefi için geliştirilmesi gereken konular ve çözüm yollarının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Her bir grup için oturum sonrası ortaya çıkan sonuçlar, grup sözcüleri tarafından tüm katılımcılara sunulmuştur. Oturum kapsamında gerçekleştirilen çalışmalardan elde edilen çıktılar aşağıdaki gibidir.

Grup 1

1. 5199 Kanunu'nun Düzenlenmesi

- 1.1. Tehlikeli ırk yerine tehlikeli köpek kavramının kullanılması
- 1.2. STK'lar
- 1.3. İç İşleri Bakanlığı

2. Popülasyon

- 2.1. Kaynak
- 2.2. Personel
- 2.3. Bütçe
- 2.4. Sahipli üretici
- 2.5. Sayısal veri
- 2.6. Hedef

3. Bakımevlerinin İyileştirilmesi

- 3.1. Halkla ilişkiler
- 3.2. Uzun süre kalacak hayvanlara uygun ortamın yaratılması
- 3.3. Altyapı ve teknik yeterliliğin sağlanması
- 3.4. Tek kolda sahiplendirme
- 3.5. Davranış bozukluğu olan köpekler için özel bakım

4. Eğitim

- 4.1. İlkokul düzeyinde eğitim
- 4.2. Veteriner Hekimlerin eğitimi
- 4.3. Sosyal medya aracılığıyla eğitim
- 4.4. Üniversite ve MEB'in eğitim hizmeti vermesi
- 4.5. Hayvan sahibi eğitimi

5. Hayvan Polisi

- 5.1. Pet shopların denetlenmesi
- 5.2. İl sınırı takibi
- 5.3. TCK güvencesinde cezai yaptırımlar

Grup 2

1. Mevzuatın Düzenlenmesi

- 1.1. Yerel yönetimlerin ilgili kuruluşlarından fikir alınması
- 1.2. Ortak kararlar ile değişiklik metninin oluşturulması
- 1.3. Değişiklik metninin üst yönetime sunulması
- 1.4. Taslağın ilgili bakanlıklara ve meclise gönderilmesi (belediye ve il hayvan koruma kurumları tarafından)

2. Ulusal Hayvan Kayıt ve Takip Sistemi

- 2.1. Teknolojik altyapı ve sistemin oluşturulması (Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı)
- 2.2. Yerel yönetimlerin kurulan sisteme verileri eksiksiz girmesi
  - Mikroçip uygulaması
  - Hayvan üreten, satan ve tedarigi ile ilgilenen bütün kuruluşlar
- 2.3. Sahipli ve sahipsiz bütün hayvanların mikroçip ile takip edilmesi
- 2.4. İl Tarım Müdürlüğü, Büyükşehir, Orman ve Su İşleri Bakanlığı personellerinden oluşan denetim ekibiyle denetimin yapılması

3. STK Görev ve Sorumluluklarının Gözden Geçirilmesi

- 3.1. Hayvanlarla ilgili faaliyet gösteren STK'ların belirlenmesi
- 3.2. Yeni yasada STK görev ve sorumlulukların net olarak belirtilmesi
- 3.3. Yasanın düzenlenmesi ve STK'lara uygulanacak yaptırımların belirlenmesi

4. Hayvan Toplama ve Rehabilitasyonu

- 4.1. toplama ekiplerinin donanım ve eğitim açısından desteklenmesi
- 4.2. Hayvan bakımevlerinin, tedavi ve kısırlaştırma ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde desteklenmesi
- 4.3. Rehabilitasyon merkezlerinin İBB bünyesinde olması
- 4.4. İlçe belediyelerince klinik, karantina ve toplama merkezlerinin oluşturulması

5. Popülasyonun Belirlenmesi

- 5.1. Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin ortak veri tabanı kullanılması (Mikroçip ile ortak kayıt ve ortak tarama faaliyetleri)
- 5.2. Yapılan taramaların merkezi veri tabanında toplanması ve takibinin yapılması
- 5.3. Verilere göre saha çalışmalarının planlanması (Beslenme alanları gibi)
- 5.4. İl ve ilçeler arasındaki hayvan transferinin engellenmesi

Grup 3

1. İhtiyaca Göre Kısırlaştırma Merkezi ve Hastaneleri'nin Kurulması

2. İl ve İlçe Hayvan Sağlık Teşkilatı'nın Kurulması

3. Hayvan Polis Teşkilatı'nın Kurulması

3.1. Cezai yaptırımlar

3.2. Hayvanlara eziyetin mevzuatta suç olarak ele alınması

4. İl ve İlçe Hayvan Hareketleri Kontrol Merkezi'nin Kurulması

4.1. Sahipsiz ve sahipli hayvanların sayılarının belirlenmesi

5. Talep ve Şikayet Merkezi'nin Oluşturulması

5.1. Alo 199

Grup 4

1. 5199 Kanunu'nun Düzenlenmesi

- 1.1. Sahipsiz hayvanlar ile ilgili tüm maddelerin revize edilmesi
- 1.2. Tüm yetkinin tek elde toplanması (Yerel Yönetim ya da Bakanlık)
- 1.3. Hayvan hakları ihlallerinde cezaların ağırlaştırılması
- 1.4. Bakımevlerinde standartların oluşturulması
- 1.5. STK ve yerel hayvan gönüllülerinin sınırlarının belirtilmesi
- 1.6. Tehlikeli köpek tanımının tekrar yapılması
- 1.7. Kanunda hayvan sahibi olmak isteyenlerin sorumluluklarının yer alması

2. Eğitim

- 2.1. Hayvan sahibi olacak adaylara eğitim verilmesi
- 2.2. İlkokul düzeyinde eğitim
- 2.3. Kamu spotu
- 2.4. Mesleki eğitim (veteriner hekimler) ve hizmetiçi eğitim
- 2.5. Veteriner hekimler ve yardımcı personel eğitimi
- 2.6. Web sayfalarında belgesel filmlerin yayınlanması
- 2.7. Yayınlar, medya bilgilendirmeleri, kısa mesajla bilgilendirmelerin yapılması

3. Popülasyon Yönetimi

- 3.1. Sahipsiz hayvan popülasyonunun ilçelerdeki durum tespiti
- 3.2. Tarım Bakanlığı'na bağlı ulusal kayıt programı
- 3.3. Rehabilitasyon merkezlerinin modernizasyonu
- 3.4. Petshoplardaki hayvanların kayıt altına alınması
- 3.5. Sahipli hayvanların kayıtlarının sağlanması
- 3.6. Sahiplenme konusunda teşvik oluşturulması
- 3.7. Sahiplenilen hayvanların takibinin etkin bir şekilde uygulanması

4. Çalışan Personelin Özlük Haklarının İyileştirilmesi

- 4.1. Yıpranma payı hesabının yapılması
- 4.2. Katsayıların yeniden düzenlenmesi
- 4.3. Veteriner hekimlerin sağlık çalışanlarına dahil edilmesi

5. Kültürel Etkinlikler

- 5.1. Tarihte sokak köpekleri resim ve hikayeler sergisi
- 5.2. Şehir efsaneleri
- 5.3. Köpek temalı parklar
- 5.4. Köpek besleme noktaları

Grup 5

1. 5199 Kanunu'nun Düzenlenmesi

- 1.1. Sahipsiz Hayvanların Genel Müdürlüğü'nün kurulması

2. Eğitim

- 2.1. Hayvan sahibi olacak kişinin eğitimi
- 2.2. Eğitim verecek kişinin eğitimi
- 2.3. Kamu spotu
- 2.4. Din görevlilerinin hayvanlarla ilgili eğitim vermesi
- 2.5. Farkındalık yaratmak
- 2.6. Okullarda hayvanlarla ilgili eğitim
  - 'Hayvan Sevgisi ve Sağlığı' dersinin verilmesi
  - 1 kedi ve 1 köpek edinme kampanyasının gerçekleştirilmesi

3. İşletmelerde Hayvan Sahiplenme Zorunluluğu

- 3.1. Mevzuatta bu alanda bir maddeye yer verilmesi

4. Sahipli ve Sahipsiz Hayvan Kayıtları ve Yönetimi

- 4.1. Ulusal veri tabanı oluşturulması

5. Kısırlaştırma İçin Maddi Teşvik

- 5.1. Sahipli ve sahipsiz hayvanların kısırlaştırılması için teşvik politikasının oluşturulması
- 5.2. Bu konu için ödenek oluşturulması

Grup 6

1. Zorunlu Faal Bakımevlerinin Kurulması

- 1.1. Hayvanların Islah (sağlık ve kısırlaştırma)
- 1.2. Standartların Belirlenmesi
  - Mali unsurlar
  - Fiziki şartlar
  - İşleyiş prosedürleri
- 1.3. Belirli Nüfus Üzeri Zorunluluklar

2. Kanun Revizyonu

- 2.1. Gümrük veteriner hekimliğinin etkinleştirilmesi
- 2.2. Pet sahiplenmenin kanun ile barınaklarca yapılmasının teşviki
- 2.3. Pet hayvanı satışının tamamının yasaklanması
- 2.4. Uygulayıcıların net tanımının yapılması
- 2.5. Cezai yaptırımlar
- 2.6. STK'ların görevinin netleştirilmesi (sınırlandırılması)
- 2.7. Veteriner hekimlerinin özlük haklarının iyileştirilmesi
- 2.8. Veteriner hekimlerin de 'sağlık çalışanlarına şiddeti önleme' kanunu kapsamına alınması

3. İlçe Belediyeleri Veteriner Müdürlüklerinin Oluşturulması

- 3.1. Popülasyonun yetkin yönetimi
- 3.2. Etkin ve yerinde çözümlerin üretilmesi

4. Sadece Veteriner Hekimlerden Oluşan Sürekli Bir Komisyonun Kurulması

- 4.1. Koordinasyon sağlanması
- 4.2. Yerel yönetimlerin organize edilmesi, yetki karmaşasının giderilmesi

5. Eğitim Faaliyetleri

- 5.1. Hayvan sahipliği
- 5.2. Personel
- 5.3. Çocuk eğitimi
- 5.4. Halkla ilişkiler (Medya ayağı – Yetişkin eğitimi)
- 5.5. Veteriner Fakültelerinde Bakımevi İşletilmesi Eğitimi verilmesi

Dördüncü Oturumun Değerlendirilmesi

Oturum kapsamında 6 grup tarafından hazırlanan proje önerilerinden ortaya çıkan sonuçlar kategorize edilmiş, 5 projeli bir çözüm analizi çerçevesi aşağıdaki gibi oluşturulmuştur.

Sahipsiz Hayvan Rehabilitasyonu

1. Mevzuatın Düzenlenmesi

- 1.1. Yerel yönetimlerin ilgili kuruluşlarından fikir alınması
- 1.2. Sahipsiz hayvanlar ile ilgili tüm maddelerin revize edilmesi
- 1.3. Tüm yetkinin tek elde toplanması (Yerel Yönetim ya da Bakanlık)
- 1.4. Hayvan hakları ihlallerinde cezaların ağırlaştırılması
- 1.5. Bakımevlerinde standartların oluşturulması
- 1.6. STK ve yerel hayvan gönüllülerinin sınırlarının belirtilmesi
- 1.7. Tehlikeli köpek tanımının tekrar yapılması
- 1.8. Kanunda, hayvan sahibi olmak isteyenlerin sorumluluklarının yer alması
- 1.9. Veteriner hekimlerinin özlük haklarının iyileştirilmesi

2. Eğitim

- 2.1. Hayvan sahibi olacak adaylara eğitim verilmesi
- 2.2. İlkokul düzeyinde eğitimlerin verilmesi
- 2.3. Kamu spotu çalışmaları
- 2.4. Meslek içi eğitim (veteriner hekimler) ve hizmet içi eğitim
- 2.5. Veteriner hekimler ve yardımcı personel eğitimi
- 2.6. Web sayfalarında belgesel filmlerin yayınlanması
- 2.7. Yayınlar, medya bilgilendirmeleri, kısa mesajla bilgilendirmelerin yapılması
- 2.8. Halkta hayvan sevgisi ve bakımı için farkındalığın yaratılması

3. Popülasyon Yönetimi

- 3.1. Sahipsiz hayvan popülasyonunun ilçelerdeki durum tespiti
- 3.2. Tarım Bakanlığı'na bağlı ulusal kayıt programı
- 3.3. Rehabilitasyon merkezlerinin modernizasyonu
- 3.4. Pet shoplardaki hayvanların kayıt altına alınması
- 3.5. Sahipli hayvanların kayıtlarının sağlanması
- 3.6. Sahiplenme konusunda teşvik oluşturulması
- 3.7. Sahiplenilen hayvanların takibinin etkin bir şekilde uygulanması
- 3.8. Bakımevi şartlarının iyileştirilmesi
- 3.9. Zoonoz hastalıklarla ilgili çalışmaların yapılması

4. Ulusal Hayvan Kayıt ve Takip Sistemi

- 4.1. Teknolojik altyapı ve sistemin oluşturulması (Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı)
- 4.2. Ortak veri tabanı kullanılması
- 4.3. Oluşturulacak ortak veri tabanındaki kayıtların tek bir merkezin yönetiminde olması
- 4.4. Hayvan üreten, satan ve tedarigi ile ilgilenen bütün kuruluşlarla ilgili bilgilerin veri tabanına işlenmesi
- 4.5. Sahipli ve sahipsiz bütün hayvanların mikroçip ile takip edilmesi
- 4.6. İl Tarım Müdürlüğü, Büyükşehir, Orman ve Su İşleri Bakanlığı personellerinden oluşan denetim ekibiyle denetimin yapılması

5. Yönetim

- 5.1. Birimlerarası koordinasyonun sağlanması
- 5.2. Ortak veri tabanı kullanımı
- 5.3. İlçe belediyelerinde Veteriner İşleri Müdürlüğü'nün kurulması
- 5.4. Yetki karmaşasının ortadan kaldırılması
- 5.5. Görev ve sorumlulukların belirlenmesi
- 5.6. Denetim ve güvenlik birimlerinin oluşturulması

Oturum kapsamında elde edilen sonuçlar, ilk üç oturumda tespiti yapılan sorunlara çözüm niteliği taşımaktadır. Yapılan çözüm analizi ile birlikte ortaya çıkan projeler ve bu projelerle ilgili üzerinde durulması gereken konular, Sahipsiz Hayvan Rehabilitasyonu Eylem Planı için temel oluşturacak bir veri niteliği taşımaktadır.

Genel Değerlendirme

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Daire Başkanlığı, Veteriner Hizmetleri Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen **1. Sahipsiz Hayvan Rehabilitasyonu Çalıştayı** 30 Mart 2016 tarihinde WOW İstanbul Hotel’de 120 kişinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. 4 oturum boyunca çeşitli yöntemlerle irdelenen sahipsiz hayvan rehabilitasyonu konusu, tüm boyutlarıyla ele alınmıştır.

Katılımcıların özellikle üzerinde durduğu konu, 5199 Sayılı Hayvanları Koruma Kanunu’nun yetersiz olduğudur. Bu amaçla aşağıda, Türkiye’de mevzuat çerçevesinde hayvanlarla ilgili politikanın uygulanışı yer almaktadır. Aynı zamanda ülkemizde yapılan çalışma ve politikaların eksiklik ve üstünlüklerinin ortaya konması adına diğer ülkelerin sahipsiz hayvan politikaları ve bu alandaki cezai yaptırımları incelenmiştir.

Sahipsiz Hayvanların Korunması 5199 Sayılı Hayvanları Koruma Kanunu ve uygulama yönetmeliği uyarınca; sahipsiz veya güçten düşmüş hayvanların toplatılması, kısırlaştırılması, aşılması, gerekli tıbbî bakımlarının yapılması ve işaretlenmesi, alındığı ortama geri bırakılması, sahiplendirilenlerinin kayıt altına alınması yerel yönetimlere bırakılmıştır. Kanunda yetkili makam olarak tanımlanan Çevre ve Orman Bakanlığı, yetkilerini il müdürlükleri ve yerel yönetimlere devretmiş durumdadır.

Yönetmeliğe göre; geçici bakımevlerine getirilen hayvanların sahiplendirilmesi için belediye tarafından belediye ilân panoları ile belediyenin internet ortamında ve diğer tüm yayın organlarında duyuru yapılmakta ve sahiplendirilme teşvik edilmektedir. Geçici bakımevlerinde on gün süre ile gerekli duyurular yapıldığı halde sahiplendirilemeyen hayvanların; kontrolleri, aşıları ve tıbbî müdahaleler ile kısırlaştırılmaları yapıldıktan ve operasyon yaraları kapandıktan en az yedi gün sonra kayıt altına alınıp, müdahale görmüş olduklarını gösteren işaretleri üzerlerinde olacak şekilde veteriner hekimin onayı ile alındıkları ortama geri bırakılması gereklidir. Hayvanların, ilgili belediye sınırları dışındaki bir ortama, ormanlık alana veya diğer yaban hayatı yaşam alanlarına bırakılması yasaktır.

Türk hukuk sisteminde hayvanların vücut bütünlüğüne yönelik saldırılar, işkence benzeri fiiller “suç” değil “kabahat” olarak değerlendirilmekte ve bu kapsamda yaptırım olarak sadece idari para cezaları öngörülmektedir. Sonuç olarak yaptırımlar yetersiz kalmakta, hayvanlara yönelik “suç” işleyenler, onların yaşam hakkına saldıranlar mahkeme karşısına dahi çıkarılmamaktadır. 5199 sayılı “Hayvanları Koruma Kanunu” 14. Maddesi çerçevesinde; hayvanlara kasıtlı olarak kötü davranmak, acımasız ve zalimce işlem yapmak, dövmek, aç ve susuz bırakmak, aşırı soğuğa ve sığağa maruz bırakmak, bakımlarını ihmal etmek, fiziksel ve psikolojik acı çektirmek, gücünü aştığı açıkça görülen fiillere zorlamak 300 TL para cezasına tabidir. Aynı kanunun 6. Maddesine göre sahipsiz ya da güçten düşmüş hayvanları öldürmek yasaktır. Bu hükme aykırı hareket edenler ise 600 TL para cezasına çarptırılmaktadır. Ayrıca sahipsiz veya güçten düşmüş hayvanların en hızlı şekilde yerel yönetimlerce kurulan veya izin verilen hayvan bakımevlerine götürülmesi zorunludur.

Türkiye’deki Sahipsiz Hayvanları ile İlgili Politika ve Uygulamalar

Ülkelere Göre Sahipsiz Hayvan Politikası ve Cezai İşlemler

1. Almanya

Almanya’da sahipsiz hayvanlar kontrolü ile ilgili oldukça etkili bir yasal zemin mevcuttur. Söz konusu mevzuatın uygulanmasından yerel otoriteler sorumlu tutulmuştur. Ülkede, sahipsiz hayvanlara yönelik zorunlu kayıt sistemi uygulanmakta olup, köpeklerin kalıcı olarak tanımlanmasında mikroçip veya dövme (tattoo) yaygın olarak kullanılmaktadır. Almanya, sahipsiz hayvanlar konusunda özellikle eğitim üzerinde durmaktadır. Ülkede hayvan popülasyonunu kontrol altına almak adına yerel düzeyde eğitim programları düzenlenmektedir. Almanya’nın en önemli kararlarından biri de ötenazi işleminin yasak olmasıdır. Sokaktaki hayvanları, kontrol altında tutulabilmek adına hayvanlar toplanmakta ve barınaklara/bakımevlerine yerleştirilmektedir.

Almanya Ceza Kanununda hayvan haklarına ilişkin bir hüküm bulunmamakla birlikte Anayasa’nın 20. Maddesi “Devlet gelecek nesiller yararına doğal hayatı ve hayvanları korumak sorumluluğundadır” hükmüne amirdir. Bu maddeyle Almanya, hayvan haklarının korunmasına anayasal bir temel kazandırmıştır.

2. Belçika

Belçika da Almanya gibi sahipsiz hayvanlar için gerçekleştirilen çalışma ve düzenlemelere önem vermiştir. Ülkede mikroçip ve dövme yardımıyla zorunlu kayıt sistemi uygulanmaktadır. Belçika’da yerel düzeyde eğitim faaliyetleri yürütülmekte, halkta hayvan bilinci oluşturma faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Belçika’da sahipsiz hayvanların kontrol altında tutulması için bakımevlerine yerleştirilemeyen hayvanlara ötenazi işlemi gerçekleştirilmektedir.

3. Fransa

Kırsal alanlarda sahipsiz hayvanların sayılarında kontrolsüz bir şekilde artış görülen Fransa’da, tanımlama ve kayıt altına alma işlemlerinin gerçekleştirilmesi bir zorunluluk olmasına rağmen, uygulamada ciddi sorunlarla karşılaşmaktadır. Kaybolan veya terk edilen sahipsiz hayvanları sadece geçici bir süre için barınaklarda tutulmaktadır. Bu süre zarfında sahibi bulunamayan ya da yeniden sahiplendirilemeyen hayvanlara, veteriner hekimler gözetiminde ötenazi uygulanabilmektedir. Bu durum, hayvanların sağlıklı ve genç olup olmadığına bakılmaksızın itlaf edilmesi sonucunu doğurması nedeniyle hayvan severler tarafından sıkça eleştirilmektedir.

Hayvan hakları ceza kanununda düzenlenmiş ve hayvan haklarına aykırı muameleler suç olarak addedilmiştir. Ceza Kanunu’nun R.653-1 numaralı maddesi hem sahipli hem sahipsiz hayvanların vücut bütünlüğüne zarar verecek ve hayatına kastedecek davranışları yasaklamakta, bu tip davranışlarda bulunanların 450 euro para cezasına çarptırılmasını öngörmektedir. Eğer hayvanların hayatına yönelik saldırı bilinçli bir şekilde yapılmış ise Kanunun R.655-1 numaralı maddesi gereğince 1 500 euro para cezası uygulanmakta, hayvanlara kasteden kişinin daha önce de böyle bir suçu var ise ceza 3.000 euroya çıkmaktadır. Hayvanlara yapılan işkenceler, hayvanların kötüye kullanılması ve zalimlik suçlarına Fransız Ceza Kanunu’nun 521-1 numaralı maddesine göre iki yıl hapis ve 30.000 euro para cezası uygulanabilmektedir. Ancak bu cezaların kapsamında boğa ve horoz dövüşleri bulunmamaktadır.

4. İspanya

İspanya’da sahipsiz hayvanları ciddi bir problem teşkil etmektedir. Ülkede, sahipsiz hayvanların kontrolüne ilişkin kapsamlı yasal düzenlemeler bulunmaktadır. Ancak mevzuatın uygulanması noktasında önemli derecede aksaklıklar görülmektedir. Bu durumun bir yansıması olarak ülkede, sahipsiz hayvanların kayıt altına alınması ve tanımlanması zorunlu olmasına rağmen, ulusal düzeyde bu şartların tam olarak karşılanmadığına ve yetkili otoritelerin denetimlerini etkin olarak gerçekleştiremediklerine rastlanmaktadır. Kısırlaştırma programlarının uygulanması ise, yetkili otoritelerin maddi ve altyapısal yetersizleri dolayısıyla henüz yeterli bir seviyeye ulaşılmış değildir.

5. İtalya

İtalya’nın 1991 yılına kadar sahipsiz hayvanlar sorununu çözmek için kullandığı yöntem, hayvanların yakalanması ve akabinde öldürülmesi olmuştur. 1991 yılında yürürlüğe konulan yasa ile beraber bu politikaya son verilmiş olup, hayvanların bakımı ve popülasyon kontrolü devletin yükümlülükleri arasında yer almıştır. Sahipsiz hayvanların sayısını kontrol altına almak için cerrahi kısırlaştırma yaygın olarak kullanılmaktadır. Ancak, barınakların fiziki şartları ve denetimlerinin yetersizliği, özellikle ülkenin güney bölümünde önemli bir sorun olmaya devam etmektedir.

2004 yılında yürürlüğe konulan 281 sayılı Kanun ile hayvanlara karşı işlenen suçlara ağır yaptırımlar uygulanmaya başlanmıştır. Hayvan sahiplerinin hayvanlarını terk etmesi durumunda bir yıla kadar hapis ve 10.000 Euro para cezasına kadar yaptırım uygulanmaktadır. Hayvanları gereksiz yere öldürmenin ya da kötü muameleye tabi tutmanın ise 18 ay hapis ve 15.000 Euro para cezası bulunmaktadır.

6. İngiltere

İngiltere’de sahipsiz hayvanlarla mücadeleye ilişkin 1878’de yürürlüğe konulan kanunla kayıt altına alma işlemi zorunlu tutulmuş, ancak uygulamada etkinliğin sağlanamaması nedeniyle bu zorunluluk 1988 yılında ortadan kaldırılmıştır. Son yıllarda benimsenen politikalar sayesinde sahipsiz hayvan sorunuyla mücadele kapsamında oldukça önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. 2005 yılında çıkarılan kanunla, sahipsiz hayvanlarının toplanması, yerel otoritelerin sorumluluğuna verilmiştir. Toplanan hayvanlar 7 gün boyunca yerel otoriteler tarafından barınaklarda tutulmakta olup, bu süre sonunda sahiplendirilemeyen hayvanlar hayvan refahı kuruluşlarına gönderilmekte ya da bu hayvanlara ötenazi uygulanmaktadır. Sahipsiz hayvanların sayısını kontrol altına almak için kısırlaştırma yöntemine başvurulmaktadır.

Hayvan hakları ceza kanununda düzenlenmiş ve hayvan haklarına aykırı muameleler suç olarak addedilmiştir. Ceza Kanunu’nun ilgili 62 inci maddesi gereğince, yasal olmayan hayvan öldürmeleri “hayvan cinayetleri” başlığı altında düzenlenmiş olup, yasal olmayan yöntemlerle ve izinsiz olarak hayvanları öldürmek yaptırıma bağlanmıştır. Öldürülen hayvanların çaresizlik, hastalık ya da hamilelik gibi durumları söz konusu ise suçun derecesi artmaktadır. Kişinin kendini savunmak için gerçekleştirdiği eylemler ise yine yaptırıma bağlanmakla birlikte “gerekçeli öldürme” başlığı altında düzenlenmiştir.

7. Portekiz

Portekiz’de 1999 yılında çıkarılan Hayvanları Koruma Kanunu’nun (Protection of Animals Law) 5. maddesinde başıboş sahipsiz hayvanların ıslahı ile ilgili düzenlemeler yer almaktadır. Buna göre şehirlerde başıboş hayvanların sayısı soruna yol açarsa, belediyeler telafisi mümkün olmayan hasar ya da acılara yol açmamaya özen gösteren yöntemler kullanmak kaydıyla bu hayvanların sayısını azaltabilmektedirler.

Görüldüğü gibi burada hayvanların itlafı için kamu sağlığını tehdit etmesi ya da başka bir tehlikeye yol açması değil, başıboş hayvanların sayısındaki artış sebep gösterilmiştir.

8. Letonya

Letonya’da 2003 yılında yürürlüğe giren Hayvanları Koruma Kanunu’nun (Animal Protection Law) 44. maddesi hayvanların öldürülmesini yasaklasa da bazı istisnalar getirmiştir. Bu istisnalardan biri de, hayvanın insan sağlığı için doğrudan bir tehdit oluşturmasıdır. Eğer hayvanın yaşaması kamu sağlığını tehdit edici bir unsur ise, en az acı çekeceği bir yöntemle itlaf edilmesi öngörülmüştür. Bunun dışındaki başıboş hayvanlar için kısırlaştırma ve barındırma yöntemi uygulanmaktadır.

9. İsveç

İsveç’te 1988 yılında yürürlüğe giren Hayvanları Koruma Kanunu’na göre (The Animal Protection Act) kamu sağlığını tehdit eden, tedavisi mümkün olmayan şekilde yaralı veya hasta olan sahipsiz hayvanları acilen itlaf edilmektedir. Bu itlaf ise ancak yetkili kişiler tarafından (özellikle veteriner hekimler) yapılmaktadır.

Ceza Kanunu 16 ncı Bölümün 13 üncü Kısmı uyarınca, dikkatsizlik ya da kasıtlı bir hayvana acı çektirecek kötü muamele, fazla çalıştırma suçları iki yıla kadar hapis ve para cezası ile cezalandırılmaktadır.

10. Norveç

Norveç’te 2003 yılında revize edilen Hayvan Refahı Kanunu (Animal Welfare Act) köpekler ile ilgili özel düzenlemeler getirmiştir. Ülkede çok fazla başıboş köpek olmamasına rağmen (hemen kontrol altına alınıyor), insanlar için tehlike arz eden köpeklerin sayısının azaltılması için bu Kanuna hükümler konmuştur. Bu Kanun’a göre, insanları yaralayan köpeklerin ölüm cezasıyla cezalandırılması eskiye nazaran daha kolay hale gelmiştir. Kanun ayrıca polisler şüpheli gördükleri köpekleri yakalama ve alıkoyma yetkisi verilmiştir.

11. Macaristan

Macaristan’da başıboş sokak köpeklerinin çokluğu ve konunun önemli bir sorun haline gelmesi üzerine Tarım Bakanlığı tarafından, ilgili STK’lar (hayvan hakları koruma dernekleri) ile görüşmenin ardından Mayıs 2008’te meclise bir tasarı sunulmuştur. Bu tasarıya göre, ülke genelinde 2 milyona yakın olan başıboş köpeklerin kimliklerinin belirlenmesi için mikro-çip uygulamasına geçilmesi öngörülmektedir.

Tasarıya göre başıboş köpeklerin kontrol altına alınması için bir diğer çözüm önerisi de yeni doğan köpekler için bu çiplerin zorunlu hale getirilmesinin sağlanmasıdır.

12. Malta

Malta'da Hayvan Refahı Kanunu'ndan başka ayrıca bir de Köpek Kanunu vardır. Bu Kanuna göre tehlikeli ve sağlıksız köpekler polis yetkilileri tarafından kontrol altına alındıktan sonra itlaf edilmektedir.

13. Kuzey İrlanda

Kuzey İrlanda'da günde en az 10 köpek itlaf edilmektedir. Başiboş köpekler yerel otoriteler tarafından toplatılmakta ve kamu sağlığını tehdit eden herhangi bir tehlike arz etmesi durumunda itlaf edilmektedir. Sokaklarda başiboş köpeklerinin sayısının azaltılması ile en çok uygulanan yöntemlerden biri de mikro-çip uygulamasıdır.

14. Amerika Birleşik Devletleri

Amerika Birleşik Devletleri'nde ise eyaletlerin birçoğunda hemen hemen benzer uygulamalar göze çarpmaktadır. ABD'de hayvanların korunması ile ilgili genel yasal düzenleme mevcut değildir. Eyaletlerin Belediye Kanunlarında kamu sağlığını tehdit eden sahipsiz hayvanların (özellikle köpeklerin) itlaf edilmesi gerektiği belirtilmektedir.

15. Avustralya

Avustralya'da da 2001 yılında yayınlanan Hayvan Bakım ve Koruma Kanunu (Animal Care and Protection Act) uyarınca yerel otoritelerde görevli yetkililer tarafından toplatılan başiboş ve sağlıksız köpekler, Kanuna göre belirlenen denetçiler tarafından kontrol altına alındıktan sonra halk sağlığına zarar verme ihtimali bulunanlar ya da yaşamasının hayvan için daha acı verici olduğu varsayılanlar itlaf edilmektedir.

16. Tayvan

Tayvan'da köpeklere karşı uygulanan işkence ileri düzeydedir. Başiboş sokak köpeklerini itlaf etme yöntemi de oldukça zalimanedir. Başiboş köpekleri yakalayıp toplayarak bir kafese koymak ve içi su dolu bir tankta boğulmalarını beklemek bir tür gelenek halini almıştır.

17. Hindistan

İnternette yapılan araştırmada başiboş köpekler ve bu köpeklerin itlafına ilişkin en fazla kaynak Hindistan'la ilgilidir. Hindistan'da köpekler büyük bir sorundur. Ülkede çöp yığınları da fazla olduğundan köpekler de sokaklarda çöplerden beslenmektedir. Bu yoğunluk nedeniyle köpeklerin itlafı da kolaylıkla yapılabilmektedir. İçi su dolu bir tank içinde bir tür römorkta tutularak elektrik uygulanarak itlaf edilmektedir. Bu köpeklerden bazılarının ölmesinin 5 saati bulduğuna dair raporlar vardır.

18. Mısır

Mısır'da, özellikle başkent Kahire'de köpekler yakın mesafeden vurularak etkisiz hale getirilmektedir.

Kimliklendirme Teknikleri

Oturumlar boyunca en sık konuşulan konulardan bir diğeri ise kimliklendirme teknikleridir. Sahipli ve sahipsiz hayvan popülasyonunu yönetmek, kimliklendirme ile doğrudan ilişkilidir. Sahipli, sahipsiz tüm hayvanların çeşitli yollarla kimlik kazanması, hem hayvanların daha rahat kontrol edilebilmesini, hem de bilgilerinin bir veri tabanında sürekli olarak güncellenebilmesini sağlamaktadır. Bu kapsamda, kimliklendirme tekniklerinden mikroçip ve dövme uygulaması aşağıdaki gibi incelenmiştir.

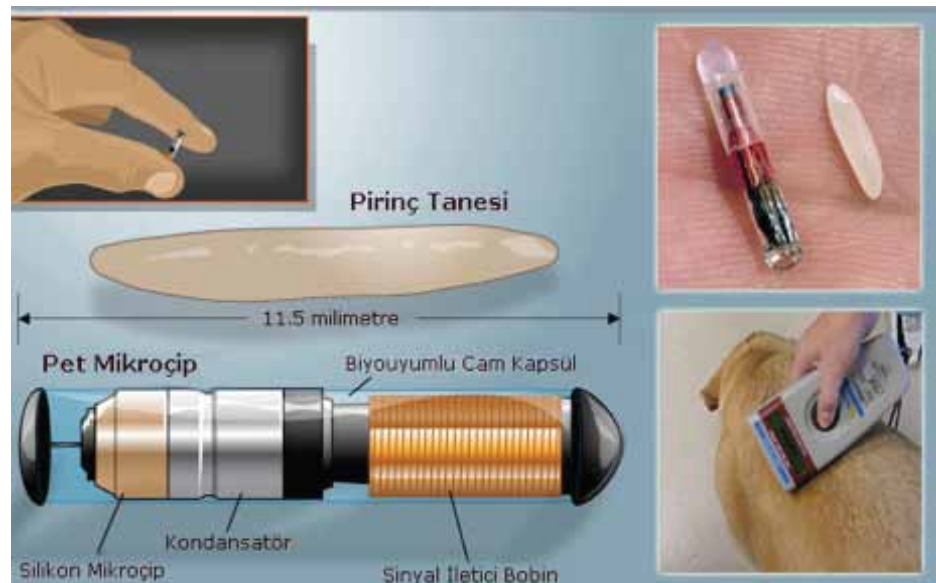
1. Mikroçip Uygulaması

Mikroçip teknolojisinin temelleri 2. Dünya Savaşı zamanlarına dayanmaktadır. Son birkaç yıldır yapılan çalışmalarla küçük boyutlara ulaşmasıyla birlikte pet sektöründe kullanılmaya başlanmıştır.

Pet mikroçiplerinde Radyo Frekanslı İdentifikasyon (RFID) teknolojisi kullanılmaktadır. Adından da anlaşılacağı gibi RFID Mikroçipler, veri iletmek için radyo frekans dalgaları kullanır. RFID çip içinde veri bulundurmakta ve enerjisini elektromanyetik kuvvet yoluyla elde ederek alıcısı ile veri alış verişi yapmaktadır.

Farklı tipte RFID Çip mevcuttur. Fakat, hayvanlar için kullanılanlar aktif olarak bilgi transfer etmek zorunda değildirler. Hayvanlar için kullanılan çipler, sadece bilgi içermekte ve istendiğinde alıcı ile iletişime geçip bilgiyi aktarmaktadırlar. Bu alanda kullanılan çipler pil veya başka bir güç kaynağına ihtiyaç duymadıkları için 'pasif mikroçip' olarak sınıflandırılmaktadır.

Pirinç tanesi büyüklüğündeki çipler farklı bölümlerden oluşmaktadır. Mikroçipin ilk katmanı, biyoyumlu cam kapsüldür. Bu kapsül hayvan vücudu ile tepkimeye girmez, toksik ve alerjen etki yaratmaz, hayvan sağlığı için zararlı değildir. Mikroçipler, hayvanın vücudunda hareket etmesine engel olan polipropiren polimer ile kaplıdır. Bu madde, hayvan bünyesindeki kapsülün, hayvan vücudu tarafından örülmesini sağlamaktadır.

Mikroçip Uygulaması

Kapsülün içinde ise bilgiyi tutan silikon bir mikroçip bulunmaktadır. Bunun yanında bir kapasitör ve bakır sarılı bobin yer almaktadır. Kapasitör okuyucudan aldığı frekansı alır ve enerji haline dönüştürerek çipe iletir. Çip çalışıp bilgiyi yine bobini anten olarak kullanıp alıcıya yönlendirir. Bu radyo frekansını alan okuyucu, mikroçip numarasını dekode ederek, mevcut bilgileri ekran aracılığıyla kullanıcıya göstermektedir. Bünyesinde hiçbir güç kaynağı bulundurmadığı için mutlaka bir okuyucuya ya da ekrana ihtiyaç duymaktadır.

Mikroçiplerin hayvan vücuduna yerleştirilme prosedürü çok basittir ve ameliyatlardaki gibi anestezi gerektirmez. Aşılama benzer bir işlem sonucu, veteriner hekimin pirinç tanesi büyüklüğündeki çipi enjektör aracılığı ile deri altına yerleştirilmesi şeklinde gerçekleştirilir.

Mikroçip bir kez yerleştirildikten sonra yenilenme işlemine gerek duyulmaz. Son kullanma tarihleri yoktur ve yıpranmazlar.

Sahipli ve sahipsiz tüm hayvanlara uygulanması gereken bu teknoloji, özellikle hayvan kayıplarında ve popülasyon yönetiminde oldukça etkin bir çözümdür. Kaybolan hayvanların frekans yoluyla konumlarının elde edilmesi, sokakta tehlike yaratan hayvanların toplanması, sokağa terk edilen hayvan sahiplerinin kimliklerinin tespit edilmesi konusundaki tüm süreçleri iyileştirmektedir.

Mikroçip yerleştirme oldukça ucuz bir işlemdir. Türkiye’de bazı belediyeler bu uygulamayı ücretsiz yaparken bazıları ise cüz-i miktarlar karşılığında gerçekleştirilmektedir. Eğer özel kliniklerde yaptırılmak istenirse; bedeli veteriner kliniğe göre değişmekle birlikte 50-100 TL arasında olmaktadır. Sahipli ve sahipsiz hayvanların kaybolma ve popülasyon yönetimindeki masraflar düşünüldüğünde, bu meblağ çok küçük kalmaktadır

Avrupa’da, mikroçip uygulaması daha yaygın ve standart haline gelmiştir. Pet hayvanlarının yarısına yakını çiplenmiştir. Türkiye’de yapılacak bilinçlendirme faaliyetlerin ve teknolojik çalışmaların artırılarak, sahipli ve sahipsiz tüm hayvanlar için bu uygulamanın gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Mikroçip uygulamasının faydaları;

- Sahipleri hayvanlarını kolayca terkedemez
- Sokakta bulunan hayvanların sahipli olup olmadığı anlaşılır
- Bulunan sahipli hayvanlar, sahiplerine teslim edilir
- Sahipli hayvan popülasyonu daha kolay izlenir
- Kayıt ücretleri, kısırlaştırma için finans kaynağı olabilir
- Çip bilgileri merkezi bilgisayar kayıt sisteminden takip edilir ve hayvanların aşı ve kısırlaştırılma durumu izlenebilir
- Kalıtsal veya bölgesel hastalıkların kayıtları tutulabilir

2. Dövme (Tattoo) Uygulaması

Dövme yöntemi sahipli ve sahipsiz hayvanların kimliklendirilmesi için kullanılan yöntemler arasındadır. Dövme yapılacak olan bölge traş edildikten sonra alkol ve antibakteriyel sabunlar ile çok iyi bir şekilde temizlenmektedir. Bu önlemler enfeksiyonu engellemektedir. Bir yardımcının yavru köpeği tutması ve dövme uzmanının önceden belirlenmiş, kayıtları yapılmış olan dövme numarasını köpeğe uygulaması ile işlem 1-3 dakika gibi oldukça kısa bir sürede tamamlanmaktadır. Dövme uygulaması tamamlandıktan sonra son aşama olarak dövme üzerine vazelin uygulaması yapılmaktadır. Uygulama sonrasında hayvanlar hemen normal yaşantısına geri dönebilmektedir. Dövme uygulanan bölgenin her zaman traşlı olmasına özen göstermelidir. Bu sebeple dövme uygulaması tüylerin en az olduğu bölgelere yapılmaktadır. Dövmenin görünür olması hayvanların kaybolduğunda bulunabilmesi için büyük bir öneme sahiptir.

Bu uygulamada önemli olan nokta, yaptırılan dövmenin kayıt numarasının olmasıdır. Bu uygulamanın kaydının tutulacağı bir yerin, sistemin olması ve sonrasında bu kayıt sisteminin ülke genelindeki yetiştiricilerde, hayvan hastanelerinde, veteriner kliniklerinde, çiftliklerde kullanılması gerekmektedir.

Birçok ülkenin bu uygulama, kayıt sistemi için geçerliliği onaylanmış, güvenli internet siteleri bulunmaktadır ve onların kayıt sistemi ülke genelindeki yetiştiricilerde, hayvan hastanelerinde, veteriner kliniklerinde, çiftliklerde hatta devlet resmi kurumlarında bile kullanılmaktadır. Dövme numaraları sistemler üzerine hayvan sahiplerinin değişmez bir bilgi olan kimlik numaraları ile kaydedilmektedir. Sloganlarının çoğunluğu “Onun ailenizin bir ferdi olduğunu düşünüyorsanız onun için en iyisini yapın” şeklindedir. Bir çok sitede dövme uygulamaları sayesinde kurtarılan ve sahiplerine kavuşturulan köpeklerin hikayeleri yer almaktadır.

Amerika ulusal köpek kayıt sitesinin verdiği bilgilere göre, köpeklere dövme uygulaması işlemi, 1966 senesinden beri güvenle ve başarılı bir şekilde 6 milyondan fazla köpeğe uygulanmıştır. Kendi prosedürleri altında dövme uyguladıkları köpeklerde ciddi cilt enfeksiyonları hiç yaşamadıklarını da bildirmişlerdir.

Köpeklere dövme uygulaması, kaybolmaları durumunda kolay kimlik tespiti yapılabilmesi için 6-8 haftalık yavru köpeklere uygulanmaktadır.

Dövme uygulaması ülkemizde dövme pensi ile kulak içine uygulanmaktadır. fakat inguinal bölgeye uygulanmamaktadır

Dövme (tattoo) Uygulaması

Popülasyon Kontrolü

Kimliklendirme tekniklerinin amacına ulaşması için etkin bir kayıt sisteminin oluşturulması gerekmektedir. Ortak veri tabanı sayesinde yapılacak ortak kayıt sistemi, tüm hayvanları tek bir otorite altında kontrol edilebilmesini sağlayacaktır. Çalıştay boyunca bu konulara da özellikle değinilmiş, çözüm yolları üzerinde durulmuştur.

Her ülke, sahipli veya sahipsiz hayvanları kontrol altında tutmak için çeşitli yöntemlere başvurmaktadır. Bu yöntemler bazı hayvan gönüllüsü ve STK'lar tarafından eleştirilip tepki çekse de üreme ve çoğalmanın önüne geçmek adına bazı uygulamalar gerçekleştirilmektedir. Aşağıda, popülasyonun kontrolünü sağlamak adına gerçekleştirilen işlemlere yer verilmiştir.

1. Kısırlaştırma

Dişi hayvanlarda kısırlaştırma operasyonu (ovariohysterectomie) rahim ve ovaryumların komple çıkarılması ile yapılır. Erkeklerde kastrasyon, testislerin alınması ile gerçekleştirilir.

Kısırlaştırma Zamanı

Son yapılan çalışmalar ve artık dünyada kabul edilen bir gerçek kedi ve köpeklerin ergenlik öncesi, henüz kızgınlık göstermeden kısırlaşmalarıdır. Böylelikle meme tümörü riski sıfıra inmektedir. Kısırlaşmanın büyüme üzerine olumsuz bir etkisi olmaz. Bunun dışında, ameliyata engel bir sağlık durumu yoksa her yaşta yapılabilir, buna kızgınlık zamanı da dahildir. Çiftleşmiş ve gebe kalmış hayvanlarda 15 güne kadar yapılabilir.

Dişilerde Kısırlaştırma

Operasyon öncesi muayene ve gerekli testler gerçekleştirildikten sonra, vücutta açılan bir kesik sayesinde rahme ulaşılır. Operasyonun uygulanmasından sonra hayvanlar 7-8 saat içinde yemek yemeye ve koşturulara başlar. 10 gün içinde yaralar iyileşmekte, hayvanlar eski sağlığına kavuşmaktadırlar. Operasyon sonrası bazı hayvanlarda kilo alımı görülse de, doğru ayarlanmış bir mama ile kilo alımının önüne geçilebilmektedir.

Erkeklerde Kısırlaştırma

Kastrasyon ile erkek hayvanlarda testisler alınmaktadır. Böylelikle testesteron kaynağı ile üreme isteği kesilmiş olur. Erkeklerde, testislerle ilgili bir problem olmadıkça kısırlaştırma dişilerdeki gibi sağlık açısından bir gereklilik değildir. Erkeklerde davranışsal sorunlar ve idrarla işaretleme, kötü koku yayma gibi problemleri ortadan kaldırmak amacıyla kısırlaştırma yapılmaktadır.

2. Ötenazi İşlemi

Ötenazi, vicdanen rahatsız edici olsa da ülkelerin hayvanlarla kontrol politikalarında başvurdukları yöntemler arasındadır.

Ötenazi tıbbi olarak; derin anestezi altında yapılmalıdır. Özel eğitilmiş bir personel ya da veteriner hekim tarafından hayatından ümit kesilen ya da tedavisi olanaksız bir hastalığa yakalanmış olan hayvanın acı duymadan ilaçla veya başka kimyasal maddeler aracılığı ile hızla bilinç kaybı yaratarak öncelikle solunumun ve dolaşımın ani olarak devre dışı kalması sonucu beyin fonksiyonlarının yitirilmesi ve sonlandırılmasıdır.

Aktif ötenazi; şiddetle acı çeken bir hayvanın kimyasal maddeler ile yaşamına son verilmesi.

Pasif ötenazi; hasta sahibi tıbbi tedaviyi yarıda keser, durdurur, pahalı bulabilir. Hayvan az acı çeker durumda olabilir ve hekimden ötenazi yapması istenebilir. Bu tip durumda ötenazi uygulaması kabul edilemez.

Sahipsiz Hayvan Rehabilitasyonunda Bilinçlendirme Çalışmaları

Çalıştay kapsamında ele alınan konulardan biri de hayvanlar konusundaki sevgi ve eğitim eksikliğidir. Bu konu ile ilgili yapılacak iyileştirme çalışmaları ile halkın ve personelin bilinci artacak, sahipsiz hayvanlar ülke için tehdit unsuru olmaktan çıkacaktır. Bu amaçlar doğrultusunda ele alınması gereken bazı konular aşağıdaki gibi ortaya çıkmıştır.

1. Hayvan Sahiplendirmede Eğitim

Hayvan sahiplenilmeden önce verilecek eğitimler, hayvan sahiplerinin daha sorumlu ve bilinçli davranmasını sağlayacaktır. Hayvanları terk etmenin en önemli nedeni bilinçsizlik ve duyarsızlıktır. Hayvan terkleri vakalarını azaltmak için, hayvan sahibi adaylarına eğitim verilerek sertifika sahibi olmaları istenecek bir düzenleme yapılabilir. Bu sertifika programı kapsamında;

- Hayvanları tanıma ve doğru hayvan seçimi,
- Kendi beklentilerini anlama,
- Hayvan eğitimi,
- Hayvanları sosyalleştirme aktiviteleri,
- Hayvanlarda davranış bozukluğu yaratan durumları anlama,
- Hayvanların sahiplenme sonrasını psikolojilerini anlama,
- Kısırlaştırma,
- Yeni doğan yavrularla ilgili bilgiler eğitimi verilebilir.

2. Personel Eğitimi

Yapılan iş gereği yoğun ilgi ve dikkat gerektiren durumlar oldukça fazladır. Hayvanlarla ilgili yapılacak herhangi bir işin doğruluğu, personelin hayvan sevgisiyle yakından ilgilidir. Hayvanların sokaktan toplanması, operasyonel işleme tabi tutulması ve geri bırakılması konusunda, personelin yaklaşımı çok önemlidir. Bu süreçler kapsamında yer alan ilgili personele verilecek eğitimler;

- Hijyen
- Hayvan davranışları
- Hayvan refahı
- Hayvan tutulması ve yakalanması
- Hayvan bakımı
- Hayvanları anlama
- Tıbbi müdahale
- Motivasyon
- Psikoloji konularını kapsamalıdır.

3. Kamu Spotu

Sosyal medya, gazete, dergi ve televizyon gibi yayın organları üzerinden Hayvan Sevgisi ile ilgili yayınlar gerçekleştirilmeli, halk bu konuda bilinçlendirilmelidir. Özellikle reklam çalışmalarında ünlü reklam yüzlerinin kullanılması bu konudaki ilgiyi artırmaktadır.

Hayvan Rehabilitasyonunda Uygulanan Örnek Programlar

Sahipsiz hayvanlar, geçici veya kalıcı olarak bakımevlerine yerleştirilmektedir. Sahibi tarafından terkedilmiş, kaybolmuş ya da sokakta doğmuş hayvanların, buldukları yerden alınıp kafeslerin içine hapsedilmesi, hayvanlarda travma etkisi yaratmaktadır. Bakımevlerinde, rehabilitasyon merkezlerinde ve barınaklarda kalmak zorunda olan hayvanlar için, tellerin ve duvarların arkasına geçmek büyük bir motivasyon olmaktadır. Bu sebeple, dışarıyla bağı çoğunlukla koparılmış hayvanların sosyalleşmesi, uysallaşması ve ihtiyaçlarının karşılanması adına diğer ülkelerde uygulanan bazı programlar ele alınmıştır. Bu programlar, Türkiye’de yapılan sahipsiz hayvan rehabilitasyonu çalışmaları kapsamında örnek teşkil edecek niteliktedir.

Deneme Adaptasyon Dönemi (Trial Adoption Period (TAP)): Bu program kapsamında, hayvan sahiplenmek isteyen kişiler, sahiplenmek istedikleri hayvanı hafta sonu eve götürmektedirler. Bu uygulama, hayvan sahiplenmek isteyenler için kendilerini ve hayvanla ilişkilerini değerlendirme fırsatı sunmaktadır. Program, hayvanların barınak ve bakımevlerinden iki günlüğüne de olsa uzaklaşmalarını sağlamaktadır.

Koşu Arkadaşı (Running Buddies): Bu uygulama eğlenceli, eşsiz ve anlamlı olarak tanımlanmaktadır. Barınakta yaşayan köpeklerin hayatlarını zenginleştirmek ve formda kalmalarını sağlamak amacıyla gerçekleştirilmektedir. Bu program kapsamında, koşuya çıkacak kişiler yanlarında barınaktan köpekleri arkadaş olarak seçmektedirler. Bu sayede hem köpeklerin hareket ihtiyacı karşılanmakta, hem de hayvanlar barınaktan uzaklaşabilme fırsatı yakalamaktadır. Ayrıca koşu yapan kişiler için de arkadaş ihtiyacı karşılanmış olmaktadır.

Kaçak Kurtarma Yürüyüş Kulübü: Bu program ile yürüyüş yoluyla barınaktaki hayvanların hayat standartlarının artırılması amaçlanmaktadır. Kulüp yaptıkları yürüyüşlerde yanlarına barınaktaki köpeklerden birini almaktadır. Bu sayede hem köpeğin koklama ve yön duygularından faydalanılmakta, hem de hayvanların barınak dışına çıkma, hareket ihtiyacı karşılanmaktadır.

Panda Programı : Bu program, ölümcül hastalık teşhisi konmuş ya da çok yaşlanmış hayvanların son zamanlarını kaliteli geçirmesi adına oluşturulmuştur. Çok az bir zamanı kalan hayvanların 'onurlu ve kaliteli' yaşayabilmesi adına gerçekleştirilmektedir. Kalan zamanını yalnız geçirmemesi adına evlere alınan hayvanlar, hem sokaktan uzaklaştırılmakta hem de hayvanların mutlu olarak ölmesi sağlanmaktadır.

Yaşlılar için Yaşlılar Programı (Senior for Senior): Bu program kapsamında yalnız yaşayan ve sabit bir geliri olan yaşlıların sahiplenme ücreti ödmeden yaşlı köpekleri sahiplenmesi sağlanmaktadır. Kronik hastalığa sahip hayvanların sürekli tıbbi ihtiyaçları karşılanmakta ve bu hayvanlar ücretsiz veteriner hizmeti verilmektedir.

Sahiplenme Öncesi Eğitim: Bu program kapsamında, sahiplenme potansiyeli olan köpeklere yeni evlerine alışması adına davranışsal eğitim verilmektedir. Köpekler buldukları yerden ayrılıp başka bir yere götürüldüklerinde farklı davranışlarda bulunmaktadır. Bu olayın etkilerini azaltmak için hayvanlar eğitilmektedir. Program ile her köpeğin bir evi olacağı varsayımına dayanarak tüm köpeklere sahiplerine uyum sağlayabilmek adına eğitim vermeyi amaçlanmaktadır.

(Shelter in Place Program (SIP)): Bu program kapsamında, hayvan bakımı konusunda maddi imkanı bulunmayan sahipler için tıbbi/sağlık bakım hizmeti desteği verilmektedir. Gönüllü katılımı ile sağlanan programda, her bir katılımcı için kısırlaştırmak ve kısırlaştırmaları koordine etmek için sosyal yardım uzmanı atanmaktadır. Program kapsamında gıda ve malzeme tedariki de sağlanmaktadır. Ayrıca bu uzmanlar tarafından hayvanları doğru eğitme teknikleri eğitimi verilmektedir.

Sevgi ve Merhameti Öğrenmek: Bu program kapsamında gönüllü olarak oluşturulan grup tarafından çocuklara hayvan sevgisi, eğitimi, yetiştirilmesi ve kısırlaştırmaları gibi konularda eğitim verilmektedir.

Barınak Arkadaşları Okuma Programı: Amerika'daki Humane Society of Missouri adlı derneğin iş birliğiyle başlatılan bu program, hem barınakta yaşayan ve yaşadığı zor şartlar dolayısıyla hırçınlaşan hayvanların hem de çocukların hayatında büyük farklar yaratmaktadır. Program kapsamında 6-15 yaş arası çocuklar barınaklara gelerek stresli, tedirgin, utangaç köpeklere kitap okumaktadırlar. Bu etkinlik ile yaşı küçük çocuklar hem okuma egzersizi yapmakta hem de kitap okuyunca sakinleşen ve cana yakın tavırlar sergileyen köpeklerle iletişim kurabildiklerini fark etmektedirler. Bu sayede çocuklar küçük yaşta hayvan sevgisiyle tanışmaktadırlar. Ayrıca köpekler daha uysal olmakta ve sahiplenildiklerinde daha az uyum sorunu yaşamaktadırlar.

İnternet üzerinden başvuru bu programa başlamadan önce çocuklar 10 saatlik bir kursa katılmaktadırlar. Bu kurs ile çocuklara bir köpeğin vücut dilini nasıl okuyabilecekleri öğretilmektedir. Böylece köpeklere bakıp, stresli mi tedirgin mi olduklarını anlayabilmektedirler. Çocuklar, bu eğitim ile barınakta böyle bir köpeğe rastladıklarında kafesin önüne oturup kitap okumaları için teşvik edilmektedir.

Sonuç

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Gıda, Tarım ve Hayvancılık Daire Başkanlığı, Veteriner Hizmetleri Müdürlüğü tarafından 30 Mart 2016 tarihinde **1. Sahipsiz Hayvan Rehabilitasyonu Çalıştayı** gerçekleştirilmiştir. Yapılan çalıştaydaki çıktılarına göre oturum değerlendirmeleri ve genel değerlendirme yapılmıştır. Oturum değerlendirmeleri her bir oturumdan elde edilen çıktılarından oluşmaktadır. Genel değerlendirme kısmında değinilen konuların başında oturumlar sırasında da çok sık değinilen 5199 Sayılı Hayvanları Koruma Kanunu incelenmiştir. Daha sonra Sahipsiz Hayvanlara yönelik çalışmalar, uygulamalar, politikalar Türkiye ve Dünya ülkeleri açısından ele alınmıştır. Sahipli ve sahipsiz hayvanlara yönelik kimliklendirme uygulamaları ve popülasyon yönetimi öne çıkan kavramlar arasındadır. Kimliklendirme uygulamaları arasında dövme (tattoo) uygulaması ve mikroçip uygulaması incelenmiş, popülasyon yönetiminde kısırlaştırma ve ötenazi işlemlerine değinilmiştir. Hayvanlara yönelik konularda toplumun ve personelin bilinçlendirilmesi adına yapılabilecek eğitim çalışmaları üzerinde durulmuştur. Son olarak sahipsiz hayvan rehabilitasyonunda uygulanan programlar, Türkiye’de yapılacak çalışmalara örnek oluşturması adına incelenmiştir. Çalıştay süresince elde edilen tüm veriler değerlendirildiğinde yapılması gerekli çalışmaları üç aşamalı olarak değerlendirmek gerekir.

Kısa Vadeli Eylem Planı

Bilgi, İletişim Ve Etkileşim Portalı

Sahipsiz hayvanlar konusuna duyarlılığı arttırmak ve geniş kitlelerin desteklerini sağlamaya yönelik bir bilgilendirme platformu oluşturmak gerekmektedir. Web sitesi, sosyal medya hesapları, elektronik posta, mobil aplikasyon ve benzeri araçlar kullanılarak bir topluluk oluşturmak, konuya farklı kesimlerin ve bireylerin de katılımıyla geniş bir kamuoyu desteği sağlanabilir. Bu yolla sahipsiz hayvan barınaklarında bulunan hayvanların sahiplendirilmesi, barınakta kalan hayvanların bakımı için gerekli fonların bağışlarla toplanması, yiyecek, içecek, tıbbi malzeme, veterinerlik hizmeti gibi destekler uzun soluklu olarak sağlanabilir.

Yasal Taslağın Hazırlanması

Konunun tüm taraflarını bir araya toplayarak Avrupa Birliği ve diğer ülke mevzuatları da değerlendirilerek yeni bir yasal düzenlemenin hazırlıklarını yapmak üzere bir çalışma grubu oluşturmak gerekmektedir. İBB, Üniversiteler, Sivil Toplum Kuruluşları, Veteriner Hekimler Odası gibi tarafların bir araya gelmesi ile üzerinde mutabakata varılan yeni bir yasa taslağının oluşturulması ve bu taslakta yetki ve sorumlulukları belirlenmiş, koordinatör bir kurumun belirlenerek önerilmesi ve bu yasa taslağının kanunlaşması için gerekli halkla ilişkiler çalışmasının yapılması sağlanmalıdır.

Orta Vadeli Eylem Planı

Hayvan Popülasyonunu Sayımı ve Kayıt Altına Alınması

Hayvan popülasyonunu belirlemek üzere kapsamlı bir çalışma yapılarak sahipli hayvanlarla, sahipsiz hayvanların sayısının, coğrafi lokasyonunun, cins, cinsiyet, yaş ve diğer özellikleri ve sağlık durumları hakkında tüm bilgilerin belirlenerek sayılmasını kapsamaktadır. İnsana bulaşan hayvan hastalıkları, tehlikeli ırkların ıslahı ve sahipsiz hayvan popülasyonunun azaltılmasına yönelik kısırlaştırma çalışmalarına temel olacak bir çalışma yapılarak hayvan popülasyonunu kontrolü sağlanmalıdır. Teknolojik imkanlarla kayıt altına alınan ve izlenen hayvanların şehir içinde bir başka noktaya nakledilmesinin önlenmesi, başka şehirler ya da belediyelerden kent içine getirilip bırakılmasının önlenmesi gerekmektedir.

Eğitim Faaliyetlerinin Düzenlenmesi

Sahipsiz hayvanların şehir hayatının bir parçası olarak varlıklarını sürdürmesi Türk kültürünün önemli bir parçasıdır. Kontrollü bir biçimde sahipsiz hayvanların şehir hayatı içinde yar almaları, sahipli hayvan sayısının arttırılması, hayvanlara yönelik şiddet ve kötü davranışların ortadan kaldırılması, çocuk gelişiminde önemli bir yeri olan hayvan ve tabiat sevgisinin yaygınlaştırılması amaçlarına yönelik olarak okul öncesi eğitimden başlayarak ilk ve orta öğretim boyunca zorunlu ve seçimlik derslerle hayvan sevgisi, bakımı, hayvanlarla birlikte yaşama ve benzeri derslerin içeriklerinin sivil toplum gönüllüleri ve eğitim kurumları ile birlikte hazırlanarak ilgili bakanlığın dikkatine sunularak gündeme alınması sağlanmalıdır.

Yeni Hayvan Barınaklarının Bağışçılarca Yapımının Özendirilmesi

Belediyelerce yapımı süren ve var olan hayvan barınaklarının kısa vadede yeterli olmayacağı açıktır. Bu nedenle sahipsiz hayvanların refahını sağlamaya yönelik nitelik ve nicelikte barınak yapımı gerektiği bilinmektedir. Bu amaca yönelik olarak sivil toplum kuruluşları ve bağımsız bireyler tarafından yapılacak bağışlarla hayvan barınağı yapımını özendirecek projeler başlatılarak öncülük yapılabilir. Konu ile ilgili özel sektör şirketlerinin sponsorluğu sağlanarak ihtiyaç duyulan kapasite hızlı bir şekilde yaratılabilir.

Uzun Vadeli Eylem Planı

Hayvan Popülasyonunun Kabul Edilebilir Sınıra Çekilmesi

Kesin olmayan ve sadece tahminlere dayalı çalışmalarla elde edilen rakamlara göre İstanbul'da 100-250 bin arasında sahipsiz hayvan bulunmaktadır. Kayıt altına alınamayan ve izlenemeyen bu popülasyonun büyümesi ve kontrol edilemez hale gelmesi kaçınılmaz görünmektedir. Bu nedenle uzun vadeli sahipsiz hayvan popülasyonu kısırlaştırma ve sahiplendirme çalışmaları ile kabul edilebilir sayılarda tutulmalı ve kontrolsüz üremenin önüne geçilmelidir. Bu amaca yönelik olarak veteriner hekimler, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve İBB ortaklığında bir planlama çalışması yapılarak uygulanmaya alınmalıdır. Sonuçları 5-10 yıl içinde alınabilecek bir planlama çalışmasıyla durum izlenebilir, kontrol edilebilir ve yönetilebilir hale gelecektir.

